

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Mgr. Ladislava Špalková

Shody a rozdíly předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii

Olomouc 2018

vedoucí práce: Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.

Prohlašuji, že bakalářská práce na téma „Shody a rozdíly předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii“ je původní, vypracovala jsem ji samostatně pod vedením Mgr. Aleny Vavrdové, Ph.D. a použila jsem jen uvedené zdroje a literatury.

V Olomouci dne 4. 4. 2018

.....
Mgr. Ladislava Špalková

Děkuji Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za poskytování cenných rad a podnětných připomínek při jejím zpracování.

Obsah

Úvod	5
1 Vymezení základních pojmů.....	8
1.1 Péče a předškolní vzdělávání v raném dětství	8
1.2 Vymezení vzdělávání a péče v raném dětství podle ISCED 2011.....	9
2 Česká republika.....	10
2.1 Základní údaje o České republice	10
2.2 Historický vývoj předškolního vzdělávání	11
2.3 Předškolní vzdělávání v současnosti.....	13
2.4 Příprava a vzdělávání učitelů mateřských škol	16
2.5 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	18
3 Anglie.....	22
3.1 Základní údaje o Anglii	22
3.2 Pohled do historie předškolního vzdělávání v Anglii	23
3.3 Předškolní vzdělávání v Anglii v současnosti	24
3.4 Učitelé předškolního vzdělávání v Anglii.....	29
3.5 Vzdělávací program pro „zakládající období“ Early Years Foundation Stage (EYFS)	31
4 Shody a rozdíly předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii	36
4.1 Historické kořeny předškolního vzdělávání.....	36
4.2 Předškolní vzdělávání v současnosti.....	37
4.3 Vzdělávací programy pro předškolní vzdělávání	39
4.4 Učitelé	40
Závěr	42
Seznam použitých zdrojů	
Seznam zkratk	
ANOTACE	

Úvod

Výchova, vzdělávání a péče v raném dětství (*early childhood education and care*) je v současnosti velmi diskutovaným tématem v mnoha zemích nejen na úrovni odborné veřejnosti, ale i na úrovni politické. Rodiče, učitelé a ředitelé škol, pedagogové vzdělávající učitele, ale i tvůrci vzdělávací politiky si začínají stále více uvědomovat benefity péče a vzdělávání pro děti v raném věku. Řeší se nejen kvalita poskytovaných služeb, ale také dostupnost předškolních zařízení pro děti ze sociálně znevýhodněných rodin. Dostupnost služeb rané péče, vzdělávání a jeho kvalita má vliv na sociální a ekonomické vyhlídky společnosti (Syslová, 2014).

Podle publikace Organizace pro hospodářskou spolupráci *Starting strong 2017* jsou první roky života základem budoucího rozvoje dovedností, lepšího pocitu pohody dítěte a jeho učení. Vzdělávání a péče v raném dětství podporuje rozvoj kognitivních a fyzických dovedností, podporuje sociálně-emoční vývoj a vytváří základy pro celoživotní učení. Tento proces má přímý vztah ke kvalitě vzdělávání a péče v raném dětství.

Již Jan Amos Komenský výstižně konstatoval, že vše záleží na dobrém začátku, správná výchova s přiměřenými požadavky je snadnější a úspěšnější, než pozdější převýchova. A proto je nutné věnovat malému dítěti co nejvíce výchovné péče, času, pozornosti, lásky a bezpečí. Výchovné působení má v prvních šesti letech života dosáhnout náležitou kulturnost chování, přinést sebejistotu a ukázněnost, optimální intelektuální úroveň se základními poznatky, dovednostmi a návyky, vhodné emocionální projevy s počátky vyšších citů i potřebnou volní aktivitu. Jeho činnost má odpovídat věkovému stupni, vychovatelé však mohou dosáhnout pozitivních výsledků hlavně tehdy, budou-li respektovat také individuální zvláštnosti, potřeby a zájmy dítěte se současným začleněním do kolektivu dětí.

Předkládaná práce se zabývá problematikou předškolního vzdělávání v České republice a Anglii. Hlavním cílem práce je sledovat historické důvody, které vedly ke vzniku předškolního vzdělávání v obou zemích. Dílčími cíli je mapovat oblast předškolního vzdělávání v současnosti, z hlediska kurikulárních dokumentů, institucí související se vzděláváním malých dětí a přípravným vzděláváním učitelů pro profesi učitele v mateřské škole, neboť ti jsou důležitým činitelem v předškolním vzdělávání a záleží, jak jsou na svou profesi připravováni.

První kapitola se proto snaží vymezit oblast vzdělávání a péče v raném dětství podle Organizace pro hospodářskou spolupráci (dále jen OECD) a přiblížit pojmy vzdělávání

děti v raném věku a vzdělání dětí v předškolním věku. Právě tyto pojmy se v poslední době používají v mezinárodních dokumentech týkajících se vzdělávání malých dětí, a kterými se v mnohých členských zemích OECD rozumí péče a vzdělávání dětí od narození po vstup do základního vzdělávání. Práce je zaměřena na oblast předškolního vzdělávání, tedy vzdělávání dětí od tří let, zajišťovaném především v mateřských školách.

Druhá kapitola je věnována předškolnímu vzdělávání v České republice. Nejprve z pohledu historického vývoje a poté z pohledu současného pojetí předškolního vzdělávání v souvislosti s aktuálními reformami školského zákona. Česká republika má zatím stále oddělený sektor pro péči o děti ve věku do tří let a zvlášť sektor vzdělávání dětí od tří do šesti let, respektive po vstup do povinného školního vzdělávání. Začleněním dvouletých dětí do mateřských škol a úpravou kurikulárního dokumentu se tak Česká republika přibližuje komplexnějšímu pojetí péče a vzdělávání dětí v raném věku od narození do šesti let, jak tomu bylo v minulosti, a je i v mnoha dalších zemích OECD. Dále se kapitola zabývá počátečním vzděláváním učitelů pro předškolní vzdělávání a seznamuje se základním vzdělávacím rámcem pro předškolní vzdělávání v České republice.

Úkolem třetí kapitoly je zjistit, kdy a co vedlo k myšlenkám předškolního vzdělávání a péče o malé děti v Anglii. Tedy zjistit historické kořeny předškolních institucí pro děti v raném věku. Také v Anglii funguje oddělený systém péče a vzdělávání pro děti v raném dětství. Současným trendem posledních let je však umístit do předškolních institucí i děti mladší tří let, čemuž odpovídá nejen snaha o vytvoření míst v mateřských školách pro dvouleté děti, ale také zavedení kurikulárního dokumentu Early Years Foundation Stage (EYFS), jež je určeno pro děti od narození po vstup do povinného primárního vzdělávání. Kapitola věnovaná předškolnímu vzdělávání v Anglii se dále zabývá vzděláváním učitelů pro preprimární vzdělávání.

Poslední čtvrtá kapitola se věnuje srovnání, všímá si shod a rozdílů v předškolním vzdělávání u vybraných zemí ve zvolených oblastech (historický vývoj, současný stav, předškolní instituce, kurikulární dokumenty, vzdělávání pro práci pedagoga v mateřské škole).

Téma předškolní vzdělávání v České republice a v Anglii jsem si vybrala z toho důvodu, že se mi naskytla příležitost pracovat v soukromé anglické škole jako asistentka učitele. V této škole jsem se setkala s anglickým vzdělávacím systémem a vzdělávacím programem. V současné době pracuji v mezinárodní mateřské škole, která sice pracuje podle mezinárodního vzdělávacího kurikula, ale s anglickým vzdělávacím dokumentem Early Years Foundation

Stage úzce souvisí. Věřím, že mapováním českého a anglického předškolního vzdělávání si rozšířím své poznatky a získám inspiraci k mé profesi učitelky v mateřské škole. Ve své práci vycházím převážně z analýzy informací dostupných z odborné literatury, legislativních pramenů a internetových zdrojů.

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Péče a předškolní vzdělávání v raném dětství

Mezinárodní označení **Early Childhood Education and Care (ECEC)** znamená v překladu vzdělávání a péče v **raném věku**, doslova v **raném dětství**. V zahraničí se vzdělávání a péče o děti raného věku vztahuje na vývojové období dětství od narození po vstup do základního vzdělávání.

Takto pojatá terminologie uznává, že péče o tyto nejmladší vyžaduje určité pedagogické procesy, a proto se v mnoha zemích stále udržují a rozšiřují jesle, respektive jsou do mateřských škol přijímány děti mladší tři let. V českém prostředí je „výchova v raném věku“ v současné době úzce vázána pouze na vzdělávání dětí zpravidla od **tří do šesti let**, a je označovaná jako **předškolní vzdělávání** (Syslová, 2014).

Porovnání interpretačních rozdílů v terminologii s dokumentem **International Standard Classification of Education – ISCED 2011**¹ podle Průchy:

- **Vzdělávání (education)** – jsou procesy, kdy společnost záměrně a napříč generacemi předává nashromážděné informace, znalosti, postoje, hodnoty, dovednosti a způsoby chování. Termín **vzdělávání** tedy zahrnuje i **proces výchovy**.
- **Vzdělávání v raném věku** (zjednodušeně **rané vzdělávání**) – zahrnuje institucionální vzdělávání s příslušnými vzdělávacími programy pro děti od narození, resp. od 1 roku do věku 3 let (mladším než tříletým jsou v České republice typickou institucí jesle).
- **Vzděláváním v předškolním věku** (neboli **předškolní vzdělávání**) rozumíme institucionální vzdělávání s příslušnými programy pro děti ve věku od 3 let do zahájení povinné školní docházky. V České republice to jsou mateřské školy různého typu. Vzhledem k zavedení povinného posledního roku předškolního vzdělávání, může být toto vzdělávání označeno za **preprimární vzdělávání**.
- **Péče (care)** – rozlišujeme rodinnou (domácí) péči o nejmladší děti a institucionální (nerodinnou) péči o nejmladší děti. International Standard Classification of Education (ISCED 2011) vymezuje, že do kategorie raného vzdělávání patří **institucionální péče**

¹ ISCED je norma pro klasifikaci a srovnávání národních vzdělávacích systémů v různých zemích, které jsou členy UNESCO, včetně České republiky. Nahradila dřívější normu ISCED 1997. Česká verze CZ – ISCED 2011 je platná od 1. ledna 2014

o děti, nikoliv rodinná péče o děti. V dokumentu ISCED 2011 existují podrobná kritéria, která blíže určují, co jsou instituce rané péče a vzdělávání (Průcha, 2016).

1.2 Vymezení vzdělávání a péče v raném dětství podle ISCED 2011

Vzdělávání v raném dětství je podle ISCED 2011 označováno jako **úroveň 0**. Programy na úrovni ISCED 0, jsou obvykle určeny k tomu, aby podporovaly poznávací, fyzický, sociální a emocionální rozvoj malých dětí a uváděly je do organizované výuky mimo prostředí rodiny. Jsou to programy, které mají úmyslnou vzdělávací složku. Zaměřují se na rozvoj sociálně-emocionálních dovedností nezbytných pro školní docházku a zapojení se do společnosti. Taktéž rozvíjejí některé dovednosti pro studijní připravenost a všeobecně připravují děti pro vstup do primárního vzdělávání. Programy na úrovni ISCED 0 jsou obvykle určeny pro skupiny dětí a konají se ve školách nebo jsou jinak institucionalizovány (např. ve střediscích, klubech, domovech). Čistě rodinná příprava, která může být účelná, ale není organizována v programu (např. informální výuka dětí jejich rodiči, příbuznými nebo přáteli), se do úrovně ISCED 0 nezahrnuje (Průcha, 2016).

Programy na úrovni ISCED 0 jsou určeny pro děti, které ještě nedosáhly věku stanoveného pro vstup do úrovně ISCED 1 tj. primárního vzdělávání. Programy na úrovni 0 jsou z hlediska složitosti vzdělávacího obsahu rozděleny na dvě subkategorie:

- **ISCED 01**, jde o **rozvoj vzdělávání v raném dětství**, obsah vzdělávání je určen pro nejmenší děti od 0 do 3 let.
- **ISCED 02**, definována jako **preprimární vzdělávání**, typicky pro děti od 3 let do věku stanoveného pro zahájení primárního vzdělávání (CZ – ISCED, 2011).

Programy zařazené do úrovně ISCED 0 mohou být označovány mnoha způsoby, například vzdělávání a rozvoj v raném dětství, mateřská škola, školka, předškolní nebo počáteční vzdělávání. Pro programy poskytované v jeslích, centrech denní péče a podobných zařízeních je důležité zajistit, aby splňovaly klasifikační kritéria úrovně ISCED 0. Pro účely mezinárodního srovnávání se k označení úrovně ISCED 0 používá termín vzdělávání v raném dětství.

2 Česká republika

2.1 Základní údaje o České republice

Česká republika je vnitrozemský stát ve střední Evropě, má společné hranice se čtyřmi státy - s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem. Rozloha státu je 78 866 km², v roce 2016 zde žilo více než 10,5 milionu obyvatel. Úředním jazykem je čeština, oficiální měnou je česká koruna. Česká republika se územně člení do 14 krajů a hlavní městem je Praha (1,3 mil. obyvatel). Česká republika je demokratická parlamentní republika, hlavou státu je prezident (CZ Region).

Obrázek 1 Mapa České republiky

Zdroj: dostupné z https://cs.wikipedia.org/wiki/Geografie_%C4%8Ceska [cit 2017-08-22].

2.2 Historický vývoj předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání má v českých zemích dlouholetou tradici. Vznik předškolních institucí na českém území byl ovlivněn, stejně tak jako v ostatních evropských zemích, změnou politických, ekonomických i sociálních poměrů ve společnosti. Potřeba veřejných předškolních zařízení měla původně sociálně – pečovatelské poslání a jejím cílem bylo zastoupit rodinnou péči.

„První instituce pro péči o děti v raném a předškolním věku byly zakládány od 30. let 19. století. Opatrovny, dětince, dětské útulky a školky zakládali zámožní mecenáši, dobročinné spolky obce a majitelé továren“ (Průcha, 2016, s. 108).

Předchůdce mateřských škol byla opatrovna v Praze Na Hrádku založená roku 1832. Vznikla ze sociálně charitativních důvodů, obdobně jako ostatní opatrovny v Evropě. Česká opatrovna měla však funkci výchovnou a vzdělávací a tím se lišila od těch zahraničních, které byly určeny k pouhému hlídání dětí.

Učitelem první české opatrovny, která se stala známá pod názvem „školka na Hrádku“, byl Jan Vlastimír Svoboda. Svoboda vytvořil vzdělávací program s názvem *Školka čili prvopočáteční, praktické, názorné, všestranné vyučování malých dětí k věcnému vybroušení rozumu a ušlechtění srdce s navedením ke čtení, počítání a kreslení pro učitele, pěstouny a rodiče (1839)*, ve kterém předložil propracovaný systém počátečního vzdělávání, včetně formálního vzdělávání v psaní, čtení a počítání v českém jazyce (tzv. trivium). Svobodův výchovný a vzdělávací koncept respektoval osobnost malých dětí a hra byla považována za základní metodu pro poznávání světa a rozvoje osobnosti dítěte (Rýdl, Šmelová, 2012).

První skutečná veřejná mateřská škola otevřená v Praze u sv. Jakuba v roce 1869 byla určena pro děti od čtyř do šesti let. Školský zákon z roku 1869 zlegalizoval název mateřská škola a pomohl zřízení dalších mateřských škol.

Na základě ministerského ustanovení z roku 1872 byly definovány tři veřejné předškolní instituce: jesle pro nejmenší děti (do tří let), opatrovny, které měly hlavně pečovatelskou funkci, a mateřské školy, které měly připravovat děti na školu. Mateřské školy měly být veřejné a dostupné pro všechny. Vzhledem k zavedení povinné školní docházky pro děti šesti do čtrnácti let bylo z mateřských škol odstraněno vyučování trivia (Oprávilová, 2016).

Činnosti ve veřejných institucích byly promyšlené, organizované a řízené, což jak se ukázalo, vedlo k tomu, že děti ve skupině dosahovaly rychleji dobrých výsledků a učily

se nejen od dospělého, ale i od sebe navzájem. V zájmu fungování celé skupiny se ale organizování činností neobešlo bez omezování dětí. Společná výchova do určité míry omezovala přirozené zájmy a spontaneitu jednotlivých dětí. Kladla důraz na vnější regulaci chování, na poslušnost a přizpůsobení se pravidlům (Opravilová, 2016).

Rozvoj institucí a zájem vědy (vývojová psychologie, lékařství) o zkoumání dítěte na počátku 20. století umožnily lépe porozumět dítěti a přinesly zásadní obrat v přístupu k dítěti. Zkušenosti z praxe, nové vědecké poznatky i společenské konflikty, prohlubující se krize rodiny, ale také nespokojenost s tradiční školou, přispěly ke snahám reformovat výchovu a vzdělávání.

Hlavní iniciátorky reformních snah u nás byly Ida Jarníková (1879 – 1965) a Anna Süssová (1851 – 1941), požadovaly reformu mateřských škol. „*Usilovaly o odstranění školských přístupů z mateřské školy, přiblížení školy rodině, svobodu pohybu a zaměstnání dětí, větší prostor pro tvořivost dítěte, vyvážené činnosti, respektování individuálních možností a potřeb dítěte.*“ (Rýdl, Šmelová, 2012, s. 39).

Hnutí za novou výchovu a předškolní vzdělávání bylo přerušeno propuknutím druhé světové války. V letech 1948–1989 bylo předškolní vzdělávání přizpůsobeno tlaku totalitního režimu. V tomto období vznikala celá řada ideologických vzdělávacích programů. Jak uvádí Opravilová (2016), zákonem z roku 1948 byly mateřské školy prohlášeny jako první článek školské soustavy, soukromé a církevní školy se musely proměnit na státní a stát přebíral veškeré náklady mateřských škol na sebe. V období socialismu došlo k velkému rozšíření institucí rané péče a předškolního vzdělávání.

V 50. - 80. letech se z mateřských škol postupně vytrácel prostor pro hru dítěte, učitelky převážně používaly pasivní metody, které nevedly k aktivizaci dítěte. Prioritou mateřských škol v tomto období bylo zajistit bezpečí dětí. Práce v mateřských školách byla přeorganizovaná, docházelo k přetěžování dětí, děti měly jen málo času pro spontánní tvořivou činnost. Z mateřských škol se vytrácela hravost a radostný prožitek (Šmelová, Rýdl, 2012).

S pádem totalitního režimu v roce 1989 začaly snahy o změnu předškolního vzdělávání. Postupně byly likvidovány jesle jako přežitek sociálního režimu. Řada odborníků také zastávala názor, že dítě do tří let patří do péče matky. Otevřela se možnost navázat na prvorepublikové iniciativy. Učitelky hledaly inspiraci v předškolním vzdělávání v zahraničí, inspirovaly se alternativním školstvím, snažily se vytvářet vlastní programy. Předškolní vzdělávání i celé školství procházelo až do roku 2001 obdobím hledání a pokusů.

2.3 Předškolní vzdělávání v současnosti

V současných letech je situace v předškolním vzdělávání rozmanitá, což je dáno transformačními změnami po roce 1989. Do sektoru předškolního vzdělávání získali přístup soukromí zřizovatelé, církve a náboženské společnosti.

Předškolní vzdělávání se řídí zákonem o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školským zákonem), vyhláškou o předškolním vzdělávání a některými dalšími vyhláškami. Je součástí systému vzdělávání v České republice a představuje počáteční stupeň veřejného vzdělávání. Taktéž spadá do gesce Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT). Vzdělávání ve veřejné mateřské škole se realizuje podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

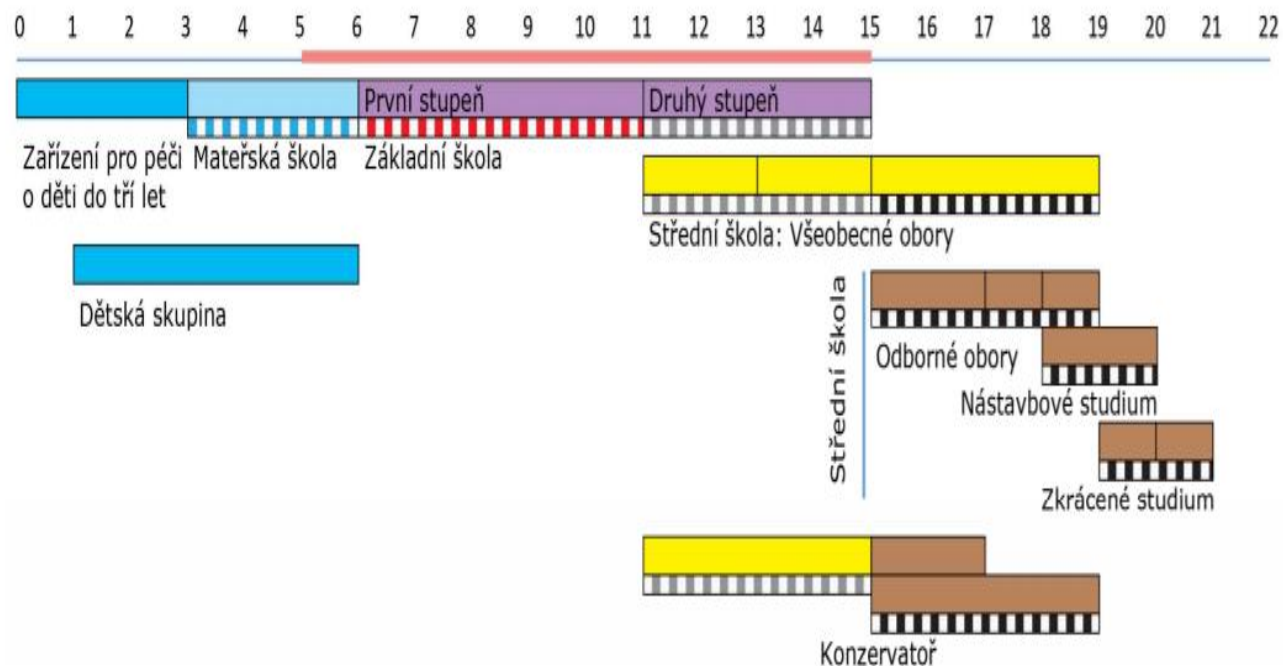
Podle školského zákona je cílem předškolního vzdělávání podporovat rozvoj osobnosti každého dítěte, podílet se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Vytvářet základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání, napomáhat vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytovat speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

Předškolní vzdělávání v České republice je organizováno převážně v mateřských školách pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však od 2 let.² Účastní se ho ale i děti starší 6 let (s odloženou povinnou školní docházkou). Od školního roku 2017/2018 se poslední rok vzdělávání v mateřské škole před nástupem do primárního vzdělávání stává povinný³ a je ve veřejných mateřských školách bezplatné.

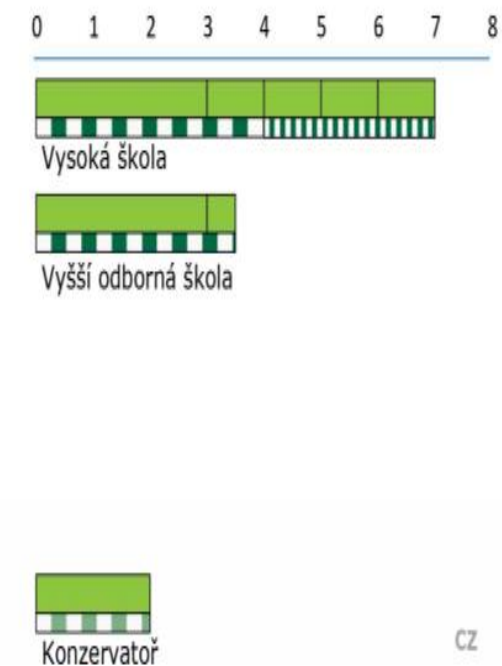
² Zákonem č. 178/2016 Sb., ze dne 20. dubna 2016, kterým se mění školský zákon, se s účinností od 1. 9. 2016 stanoví, že předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však od 2 let. Obce budou muset garantovat ze spádových oblastí místo v mateřských školách již od dvou let věku od roku 2020. S odloženou účinností od roku 2020 bude předškolní vzdělávání organizováno pro děti od 2 do zpravidla 6 let

³ Novela školského zákona, zákon č. 178/2016 Sb. zavádí s účinností od září 2017 povinné předškolní vzdělávání a zavádí individuální vzdělávání dětí jako možnou alternativu plnění povinného předškolního vzdělávání v mateřské škole. S účinností od 1. ledna 2017 je stanoveno dětem, které dosáhnou pěti let do měsíce září, nastoupit v následujícím školním roce k povinnému předškolnímu vzdělávání.

Age of students

Programme duration (years)

CZ

Obrázek 2 Struktura vzdělávacího systému České republiky

Zdroj: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/f/f4/Structures_2017_18_diagrams.pdf [cit 2017-08-22].

Mateřská škola se organizačně dělí na třídy. Do tříd je možno zařazovat děti stejného či různého věku a vytvářet třídy věkově homogenní či věkově heterogenní. Třída mateřské školy je naplňována do počtu 24 dětí. Za každé dítě mladší 3 let nebo za každé dítě s přiznaným podporným opatřením se počet dětí ve třídě snižuje o dvě nebo o jedno dítě.⁴

Veřejné mateřské školy spadají do resortu MŠMT a jejich financování upravuje školský zákon.⁵ Ze státního rozpočtu jsou hrazeny náklady na mzdy, další vzdělávání učitelů a učební pomůcky. Tyto finanční prostředky jsou přidělovány prostřednictvím rozpočtů krajům a to na základě počtu dětí ve třídě a stanovených jednotkových výdajů - normativů.

Provozní výdaje, které nejsou přímými vzdělávacími výdaji, hradí jejich zřizovatelé. Zřizovatelem mohou být kraje, obce nebo svazky obcí. Obce mohou od rodičů vybírat úplatu za vzdělávání – školné.⁶ Školné se vybírá jednou měsíčně, nesmí přesáhnout 50 % skutečných průměrných měsíčních neinvestičních nákladů vynaložených na jedno dítě. Úhrada za předškolní vzdělávání se pohybuje mezi 400 až 1000 korun za měsíc. Rodiče také přispívají na stravování. Vzdělávání v posledním ročníku mateřské školy se poskytuje bezplatně.

Vedle mateřských škol fungují v českém školství také tzv. přípravné třídy. Jsou zřízené při základních školách a jsou určeny pro děti, které nejsou dostatečně zralé pro vstup do základního vzdělávání nebo jsou ve svém vývoji znevýhodněny svým rodinným zázemím. Vzdělávací obsah v přípravných třídách vychází z RVP PV, avšak rozsah vyučovacích hodin je podobný jako v prvním ročníku základní školy (Syslová, 2014).

Podle novely školského zákona se změnila pravidla pro zařazování dětí do přípravných tříd. Od školního roku 2017/2018 nově platí, že do přípravné třídy lze přijmout jen děti, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj a kterým byl udělen odklad školní docházky. Povinnost předškolního vzdělávání trvá i u dětí s povoleným odkladem školní docházky. Současně však i pro děti s odkladem platí možnost všech způsobů plnění povinného předškolního vzdělávání, tedy i mateřská škola nebo individuální vzdělávání. Přípravnou třídu je možno zřídit alespoň pro deset dětí (MŠMT, 2018).

⁴ Děti se speciálními vzdělávacími potřebami je možné zařazovat do běžných tříd mateřských škol, nebo do tříd zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona, popřípadě škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona.

⁵ Školský zákon §160, §161

⁶ Školský zákon, § 123), Vyhláška 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání a dalšími souvisejícími právními předpisy § 6

Kromě veřejných mateřských škol, mohou být zakládány také mateřské školy soukromé a církevní. Na soukromé mateřské školy, které jsou zapsány **ve školském rejstříku**, se vztahuje školský zákon. Zápisem do školského rejstříku vzniká právnické osobě, která vykonává činnost mateřské školy nárok na finanční prostředky ze státního rozpočtu. Dotace se poskytují k financování neinvestičních výdajů. Výdaje na investice jsou pokrývány ze školného a z jiných soukromých zdrojů. V soukromých a církevních školách není úplata za vzdělávání omezena a pohybuje se od 2 000 Kč do 7000 Kč (tato částka může být i vyšší nebo nižší). Soukromé mateřské školy zapsané do školského rejstříku pracují podle RVP PV (Paloncyová, 2014).

Soukromé předškolní zařízení zřizované **na základě živnostenského zákona**, nejsou zařazeny do rejstříku škol a jsou tedy neregistrované. Nemají tudíž nárok na dotace ze státního rozpočtu a nemusejí pracovat podle rámcového vzdělávacího programu.

Soukromí a církevní zřizovatelé mají nízké zastoupení (6,7 % institucí; 3,2 % dětí ve školním roce 2014/15). V případě mateřských škol pro děti se zdravotním postižením s upravenými vzdělávacími programy bývá zřizovatelem kraj, případně ministerstvo školství (europa.eu).

2.4 Příprava a vzdělávání učitelů mateřských škol

Kvalita učitelů a pečovatelů je úzce spojována s kvalitou raného vzdělávání, podle zprávy z Eurydice a Eurostatu je jedním z klíčových údajů: „...*dovednosti zaměstnanců jsou určujícím pro vysokou kvalitu systému vzdělávání a péče v raném dětství. Široká škála úkolů, kterými se pracovníci ve službách vzdělávání a péče zabývají, a různorodost dětí, za které mají zodpovědnost, dále vyžaduje neustálou reflexi pedagogických postupů a systémový přístup k profesionalizaci...*“ (zpráva Eurydice a Eurostatu 2014, s. 97).

Vzdělávání učitelů mateřských škol je v České republice ošetřeno zákonem o pedagogických pracovnících. Zákon specifikuje, kdo je pedagogický pracovník a jaké musí splňovat předpoklady. V současné době lze získat kvalifikaci učitele v mateřské škole studiem na střední pedagogické škole, vyšší odborné škole nebo vysokoškolským studiem.

Na **středních pedagogických školách** se budoucí učitelé mateřských škol připravují ve čtyřletém oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika. Studium trvá čtyři roky a následně je ukončené maturitní zkouškou. Z hlediska mezinárodní standardní klasifikace je studiem na střední pedagogické škole dosažena úroveň ISCED 354 (Eurydice).

Získat kvalifikaci učitele mateřské školy je také možné **vysokoškolským vzděláním**. Studium v oblasti pedagogických věd je zaměřeno na přípravu učitelů mateřských škol. Příprava v bakalářském studijním programu trvá tři roky, a je možné na ni navázat dvouletým magisterským studiem. Dosažená bakalářská úroveň je ISCED 6, magisterská úroveň je ISCED 7 (Eurydice).

Možnou alternativou je také získání kvalifikace studiem na **vyšší odborné škole** v oboru zaměřeném na přípravu učitelů pro mateřské školy. Vyšší odborné školy (VOŠ), poskytují vzdělávání absolventům středních škol s maturitní zkouškou. Studium na vyšší odborné škole trvá tři roky a studenti dosahují úrovně ISCED 655 (Eurydice).

Další vzdělávací cestou je studium speciální pedagogiky na vysoké škole nebo studium v programu **celoživotního vzdělávání zaměřeném na přípravu učitelů mateřských škol**. Takto mohou kvalifikaci získat osoby, které vystudovaly vysokoškolský program zaměřený na přípravu učitelů prvního stupně základní školy, vychovatelství, pedagogiku volného času nebo studijní obor pedagogika, popřípadě obor vyšší odborné školy pro přípravu vychovatelů.

Učitelé **přípravných tříd** základních škol získávají kvalifikaci stejně jako učitelé mateřských škol nebo jako učitelé 1. stupně základní školy. Učitelé mateřských škol mají ze školského zákona povinnost se dále vzdělávat a vedení mateřské školy jim musí pro jejich další vzdělávání vytvářet podmínky. V České republice je další vzdělávání učitelů mateřských škol zabezpečováno vládními i nevládními organizacemi (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014).

Nejvyšší dosažené vzdělání	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Střední a střední vzdělání s výučním listem	1,4	1,3	1
Střední vzdělání s maturitní zkouškou	81,4	78,4	76,5
Vyšší odborné vzdělání	3,2	4,1	4,5
Vysokoškolské vzdělání	14	16,2	18

Tabulka 1 Struktura učitelů podle nejvyššího vzdělání v mateřských školách (bez škol pro děti se SVP)-podíl učitelů (v %)

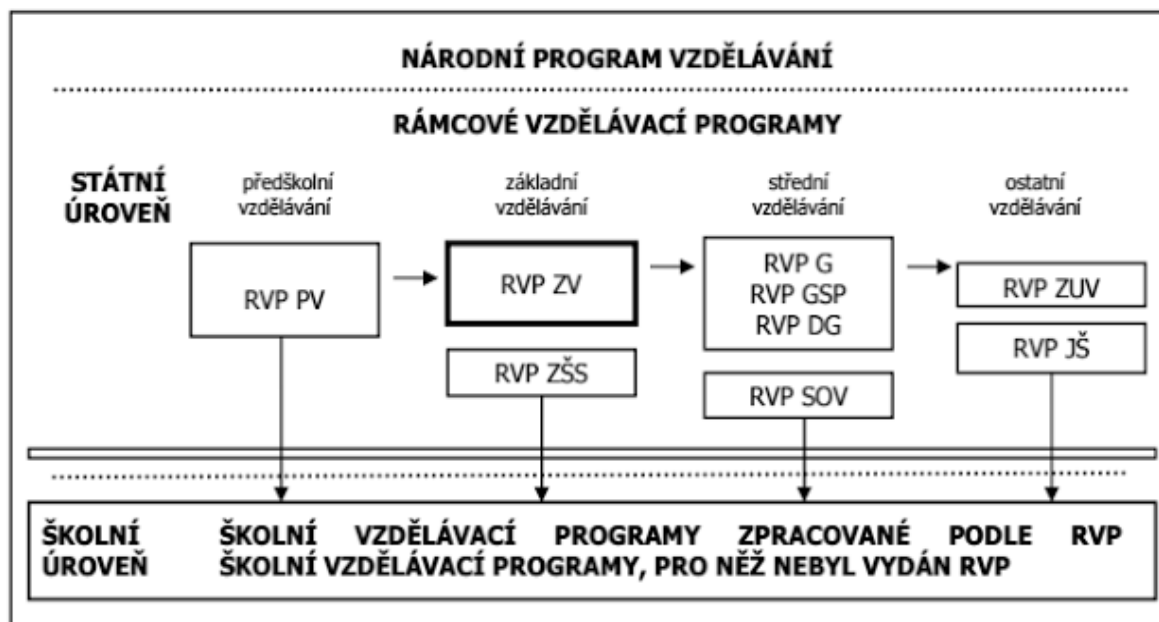
Zdroj: Vlastní zpracování ze zdroje Vývojová ročenka školství 2005/2006 – 2015/2016

Podle tabulky 1 převažuje počet středoškolsky vzdělaných učitelů a zároveň má klesající tendenci. Ve školním roce 2015/2016 mělo středoškolské odborné vzdělání 76,5 % učitelů, vysokoškolské vzdělání 18% učitelů a vyšší odborné vzdělání 4,5% učitelů.

2.5 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Pro předškolní vzdělávání, stejně tak jako pro další stupně institucionálního vzdělávání, je v České republice uplatňován systém tzv. dvouúrovňových kurikul. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na úrovni státní a školní.

Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání (NPV tzv. Bílá kniha 2001) a Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV). Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (ŠVP PV) si vytváří každá škola samostatně na základě RVP PV a zároveň podle specifických podmínek školy (kapacita, vybavení, prostředí). Podle RVP PV mají od 1. 9. 2007 povinnost pracovat všechny mateřské školy, které jsou zapsány v rejstříku škola a školských zařízeních uvedené v registru škol. RVP PV stanovuje elementární vzdělanostní základ, na nějž může navazovat primární vzdělávání a je východiskem pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Obrázek 3 Systém kurikulárních dokumentů

Zdroj: <http://www.pedagogicke.info/2017/01/ramcovy-vzdelavaci-program-pro.html>
[cit. 2017-08-22].

RVP PV obsahuje 14 kapitol. První kapitola vymezuje RVP PV v systému kurikulárních dokumentů, jeho platnost pro mateřské školy a hlavní principy předškolního vzdělávání. Druhá kapitola řeší předškolní vzdělávání jako legitimní součást systému vzdělávání. Cíle vzdělávání, vzdělávací obsah a oblasti předškolního vzdělávání jsou potom obsaženy ve třech následujících kapitolách. RVP PV dále stanovuje podmínky předškolního vzdělávání, zabývá se vzděláváním dětí se speciálními potřebami a vzděláváním dětí nadaných. Od ledna 2018 je do dokumentu včleněna nová kapitola, týkající se vzdělávání dětí od dvou do tří let. Jedenáctá kapitola vysvětluje roli autoevaluace jako nezbytnou součást práce mateřské školy. Dvě předposlední kapitoly se věnují zásadám pro zpracování školního vzdělávacího programu a vymezují kritéria souladu rámcového a školního vzdělávacího programu. Poslední čtrnáctá kapitola řeší povinnosti učitele mateřské školy. Součástí dokumentu je slovníček použitých výrazů (RVP PV, 2018).

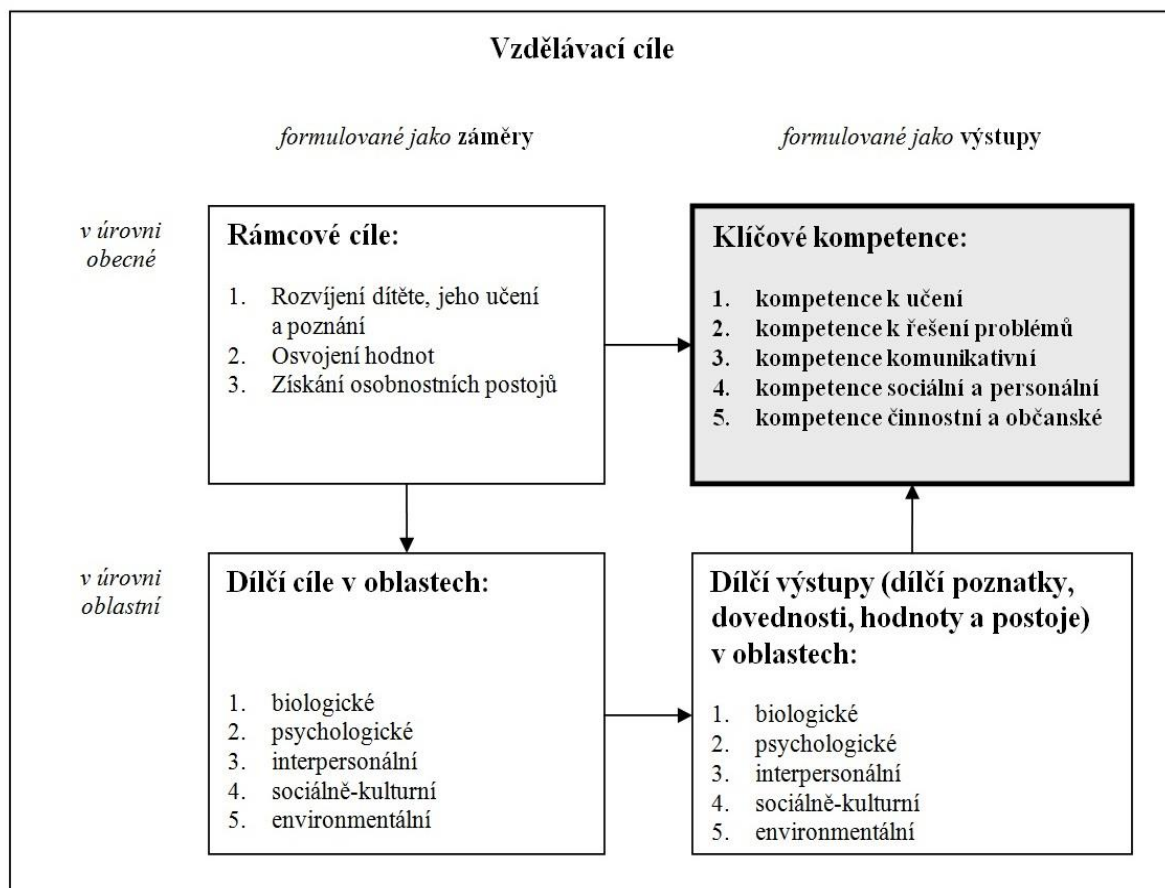
Hlavní principy RVP PV:

- Akceptuje vývojová specifika dětí předškolního věku a přizpůsobuje tak obsah, formy i metody vzdělávání
- Umožňuje rozvoj a vzdělávání každého jednotlivého dítěte na základě jeho individuálních možností a potřeb
- Vytváří základy klíčových kompetencí dosažitelných v etapě předškolního vzdělávání
- Definiuje kvalitu předškolního vzdělávání (kvalitu cílů, podmínek, obsahu a výsledků vzdělávání)
- Umožňuje srovnávat účinnost vzdělávacích programů mezi mateřskými školami
- Dává prostor pro rozvoj různých programů a koncepcí každé mateřské školy
- Umožňuje mateřským školám využívat různé formy a metody vzdělávání a přizpůsobovat vzdělávání regionálním i místním podmínkám každé mateřské školy
- Poskytuje rámcová kritéria pro vnitřní i vnější evaluaci školy i poskytovaného vzdělání

Cíle RVP PV

RVP PV má nastavené čtyři cílové kategorie. Stanovuje **cíle** v podobě **záměrů** a **cíle** v podobě **výstupů**, a to nejprve v úrovni **obecné** a následně v úrovni **oblastní**:

- **rámcové cíle** – vyjadřují univerzální záměry
- **klíčové kompetence** – představují výstupy; vzdělanostní základ, o který se lze opřít v dalším vzdělávání v následující vzdělávací etapě
- **dílčí cíle** – vyjadřují konkrétní záměry pro každou vzdělávací oblast
- **dílčí výstupy** – představují rozvoj a získávání dílčích poznatků, dovedností, postojů a hodnot dítěte v každé z pěti vzdělávací oblastí

Obrázek 4 Systém cílů v RVP PV

Zdroj: <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=12130> [cit 2017-08-22].

Rámcové cíle - tři obecné záměry:

- rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání,
- osvojení základů hodnot, na nichž je založená naše společnost,
- získání osobní samostatnosti a schopnosti.

Rámcové cíle vyjadřují základní orientaci předškolního vzdělávání i každodenní práce učitelky a měly by směřovat k utváření **klíčových kompetencí**:

- kompetence k učení,
- kompetence k řešení problémů,
- kompetence komunikativní,
- kompetence sociální a personální,
- kompetence činnostně občanské.

Vzdělávání v mateřských školách směřuje k utváření základů **klíčových kompetencí**, které jsou obecně formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince. Kompetence se vzájemně propojují a doplňují. Osvojování klíčových kompetencí je dlouhodobý proces, který začíná v předškolním vzdělávání a postupně se dotváří v průběhu života (RVP PV, 2018).

Vzdělávací obsah

Vzdělávací obsah v RVP PV je hlavní prostředek vzdělávání v mateřské škole a slouží k naplňování vzdělávacích záměrů a dosahování vzdělávacích cílů. Vzdělávací obsah má podobu praktických i intelektuálních činností či příležitostí a je uspořádán do **pěti vzdělávacích oblastí**, které jsou však vzájemně propojené:

1. biologická oblast: „Dítě a jeho tělo“
2. psychologická oblast: „Dítě a jeho psychika“
3. interpersonální oblast: „Dítě a ten druhý“
4. sociálně-kulturní oblast: „Dítě a společnost“
5. environmentální oblast: „Dítě a svět“

Hlavními složkami vzdělávacího programu jsou spontánní hry a pohybové činnosti dětí, z nichž se část odehrává ve venkovních prostorách mateřské školy, popřípadě na vycházkách či exkursích. Rozvoj osobnosti a socializace rovněž podporují činnosti spojené s literární, uměleckou a mravní výchovou. Všechny činnosti zdůrazňují citové zapojení a podporují ducha účasti. Důležitou součástí režimu je spánek a pobyt venku. Školní vzdělávací program mj. uvádí, jaké přístupy, formy a metody práce škola uplatňuje (Struktury systému vzdělávání a odborné přípravy v České republice 2009/2010).

3 Anglie

3.1 Základní údaje o Anglii

Anglie je největší a nejlidnatější zemí Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Zahrnuje jižní dvě třetiny ostrova, její rozloha je 130 279 km². Na severu hraničí se Skotskem, na západě s Walesem, jinak ji obklopuje moře. V roce 2014 zde žilo 54,3 milionů obyvatel. Hlavní město Anglie je Londýn (cca 7 mil obyvatel). Úředním jazykem je angličtina, oficiální platidlo je libra.

Obrázek 5 Mapa Spojeného království: Anglie, Skotsko, Wales a Severní Irsko

Zdroj: <https://cz.pinterest.com/moarbooxpls/haggis/?lp=true> [cit. 2017-08-25]

3.2 Pohled do historie předškolního vzdělávání v Anglii

Ve Velké Británii jsou tři hlavní poskytovatelé předškolního vzdělávání: stát, dobrovolnické a komunitní organizace a soukromí zřizovatelé. Nabídky péče o malé děti vznikaly s nástupem industrializace počátkem 19. století.

V roce 1816 založil skotský průmyslník Robert Owen v New Lanarku Institut pro nápravu charakteru (*The Institution for the Formation of Character*). Owen tak převzal péči o malé děti dělníků (ve věku od roku a půl do deseti let) v jeho továrně na zpracování bavlny. Prioritou byla dětská hra, výchova měla probíhat v příjemném prostředí, pod citlivým vedením vychovatele. (Rýdl, Šmelová, 2012).

Owenův institut byl výchozím bodem pro celé předškolní vzdělávání v Anglii. Vzdělávání v Británii také ovlivňovaly vzdělávací směry jako pedagogika Montessori a další, které byly zaměřeny na individuální rozvoj dětí. Zároveň však vznikala zařízení zaměřená na vzdělávání, které bylo formální, a spíše než na rozvoj osobnosti jednotlivce bylo zaměřeno na předávání znalostí. Toto předznamenalo dichotomické rozdělení britského předškolního vzdělávání na zařízení se zaměřením na péči (*care-focused*) a na zařízení se zaměřením na vzdělávání (*education-focused*) (Bertram, Pascal).

V roce 1870 byla uzákoněna povinná školní docházka pro děti starší pět let, která byla zdarma. To ovlivnilo i předškolní vzdělávání. Veřejné školy, které byly spravovány místními orgány, přijímaly i děti mladší, a to zvláště v oblastech, kde ženy musely pracovat v továrnách. V roce 1873 byla v Salfordu založena první mateřská škola financovaná z veřejných zdrojů, která dětem poskytovala péči a vzdělávání. Brzy se přidala i další města. I nadále však zůstávaly primárním poskytovatelem předškolního vzdělávání základní školy.

Za první světové války vzniklo mnoho dětských center mimo základní školy. Po válce dostaly místní orgány veřejného zdraví pravomoc zaopatřovat předškolní péči. Tak došlo k rozdělení předškolního vzdělávání na vzdělávání se zaměřením na péči a se zaměřením na vzdělávání. Průkopnicemi mateřských škol (*nursery schools*) v tomto období byly sestry Rachel a Margaret McMillan, které v roce 1913 otevřely tzv. otevřenou školku (*Open Air Nursery*) pro děti od jednoho roku do šesti let. Hlavními poskytovateli předškolního vzdělávání nadále zůstaly základní školy. Během druhé světové války došlo k dramatickému nárůstu počtu mateřských škol. Důvodem bylo to, že muži byli povoláni do války, a ženy tak musely nahradit muže v práci. V poválečných letech ovšem vláda začala předškolní zařízení

zavírat, protože ženy už podle tehdejšího mínění nebyly v továrnách potřeba a měly se vrátit k roli domácích hospodyněk (Bertram, Pascal).

V sedmdesátých letech vznikl nový odbor sociálních služeb, který se věnoval péči o děti z tzv. rizikového prostředí. Orgány veřejného zdraví poskytovaly péči dětem, které měly specifické vzdělávací potřeby. Pod odbor vzdělávání patřily všechny ostatní děti. Ve státních mateřských školách byla obvykle poskytována částečná péče, a to buď v ranních, nebo odpoledních hodinách.

Silnou tradici v péči o malé děti má v Anglii také dobrovolnický a soukromý sektor. Rodiče, kteří si nemohli dovolit najmout chůvy, au-pair nebo si nemohli dovolit platit tzv. před přípravné školy (*pre-preparatory schools*) patřící k soukromým školám, a přesto museli chodit do práce, svěřovali své děti známým, rodině či pečovatelům (*childminders*). Rodiče, zejména matky, zakládaly v 70. a 80. letech minulého století tzv. hrací skupiny (*playgroups*), které byly později organizovány také charitami a církví.

V roce 1987 byly dvě třetiny školek zřizovány církví či obcemi, třetina pak byla soukromá. Podle studie z roku 1999 bylo 59% tříletých a čtyřletých dětí ve státních zařízeních, 30% v soukromých a 9 % v dobrovolnických organizacích (Bertram, Pascal).

3.3 Předškolní vzdělávání v Anglii v současnosti

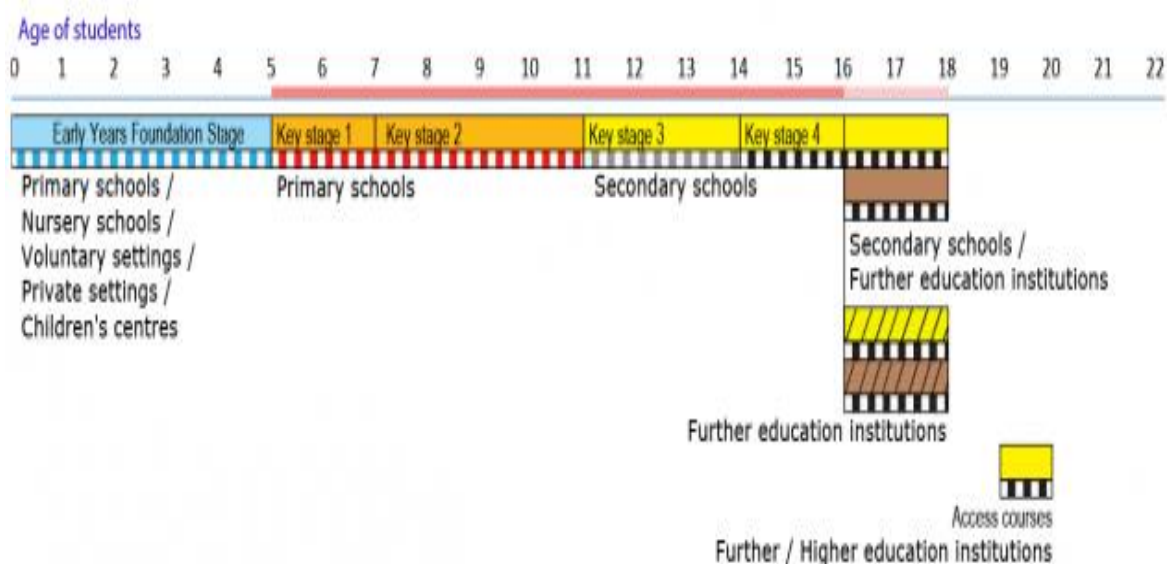
Ve Velké Británii existují souběžně čtyři vzdělávací systémy pro Anglii, Wales, Severní Irsko, Skotsko. Vzdělávací systémy těchto zemí mají odlišný vzdělávací systém, a to i v sektoru předškolního vzdělávání. Jak Syslová (2014) uvádí, odlišnosti jsou například v délce předškolního vzdělávání a věkem povinného školního vzdělávání. Syslová dále uvádí, že více než třicet let probíhá v Anglii reforma školského systému, a že se školství v Anglii přeměnilo z velmi decentralizovaného systému na centrálně řízený systém. A to postupně od roku 1988, kdy bylo zavedeno celostátně platné národní kurikulum.

Předškolnímu vzdělávání se v Anglii přisuzuje velká společenská důležitost a od roku 2005 musí místní úřady zajistit, aby každé dítě od tří let mohlo navštěvovat předškolní zařízení. Předškolní vzdělávání je považováno za zakládající období raného dětství (*early years foundation stage* nebo jen *foundation stage*) a je poskytováno v široké škále institucionálních podob (Syslová, 2014).

Nabídka předškolních zařízení je v Anglii široká. Děti mohou navštěvovat v průběhu foundation stage několik takovýchto zařízení, a to celodenně nebo jen na část dne. Jen malá část dětí zůstává doma, dokud nezačnou chodit do primárního vzdělávání (Curriculum guidance for the foundation stage).

Orientovat se v široké škále předškolních institucí je obtížné, avšak typickou institucí je mateřská škola (*nursery school*), určená pro děti od dvou nebo tří let do pěti let věku. Označení mateřská škola používají i nezávislí poskytovatelé předškolního vzdělávání, kteří vybírají za svoje služby v oblasti vzdělávání a péče pro děti v raném dětství poplatky, ale mají i přístup k financování z veřejných prostředků, alespoň na určitou část dne pro děti od tří let (od dvou let pro znevýhodněné děti) (Syslová, 2014).

Anglický vzdělávací systém je rozdělen do tzv. klíčových etap vzdělávání (*Key Stages, KS*). Jak již bylo výše zmíněno, pro období předškolního věku se používá označení Foundation Stage (FS) nebo také Early Years Foundation Stage (EYFS) a patří do ní reception class, což je poslední rok v předškolním vzdělávání, který v Anglii není povinný. V Anglii děti nastupují do první třídy (*Year 1*) v pěti letech, což je povinné školní vzdělávání a spadá již do vzdělávací etapy Key Stage 1. Viz obrázek a tabulka.

Obrázek 6 Struktura vzdělávacího systému v Anglii

Zdroj: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/United-Kingdom-England:Overview> [cit. 2018-02-11]

	věk	ročník
Foundation stage	3- 4 let	Preschool
Foundation stage	4 - 5 let	Reception Year
Key stage 1	5 - 7 let	Year 1, Year 2

Tabulka 2 Rozdělení britského vzdělávacího systému pro děti ve věku 3 – 7 let

Zdroj: Vlastní zpracování ze zdroje Eurydice

Syslová uvádí, že v Anglii byl nedávno zaveden nový vzdělávací program pro děti od nuly do pěti roků Early Years Foundation stage (EYFS).

Děti mohou od narození do pěti let navštěvovat *day nurseries* nebo *children's centres*, popřípadě jsou hlídány dětskými pečovatelkami (*childminders*). Děti od tří let věku mají právní nárok na bezplatné vzdělávání, ale pouze po část dne (15 hodin týdně)⁷. Tento nárok mohou využívat u kteréhokoliv z poskytovatelů jak v soukromém sektoru, který zahrnuje registrované pečovatele na hlídání (*childminders*) (věkově homogenní), *day nurseries*, *day centres* (věkově homogenní), stejně tak jako ve veřejných školách (*statemaintained nursery school*) (od tří let), *nursery classes* (od tří let) zřizované při některých primárních školách. V některých zařízeních si rodiče za další hodiny připlácejí.

Čtyřleté děti mají nárok na celodenní docházku do přípravných tříd (*receptions classes*), které jsou součástí základních škol (*primary schools*). Bezplatné služby jsou poskytovány také dětem ve věku od dvou let z nejméně znevýhodněného prostředí (Klíčové údaje o vzdělávání a péči v raném dětství v Evropě, 2014).

Reception Class (přípravná třída) je třída zřízená při některých základních školách pro děti ve věku od čtyř do pěti let. Přípravné ročníky jsou součástí primární školy, respektive její první části (*first school*). Většina dětí je přijímána v září, ale děti mohou začít docházku také v průběhu školního roku v závislosti na věku a rodičovské preferenci, neboť vzdělání je

⁷ Rozšířil bezplatný nárok na 30 hodin týdně od září 2017 pro všechny tříleté a čtyřleté děti s pracujícími rodiči
Zdroj: <http://www.pre-school.org.uk/delivering-30-hours-free-childcare> [cit. 2017-08-25].

povinné od začátku školního trimestru po pátých narozeninách dítěte, ne od začátku akademického roku (europa.eu).

Více viz tabulka, která uvádí příklady věku dětí a jejich možného nástupu do Reception Class (přípravná třída, třída před vstupem do primárního školství) a do první třídy (*Year 1*).

		January	September	September	September
A September-born boy		3.3 years Joins nursery class	3.11 years In nursery class	4.11 years Joins reception class	5.11 years Joins year 1
An October-born girl with a hearing impairment	Specialist teacher at home from age six months. From age two attends a local authority family centre two mornings each week	3.2 years Continues to attend family centre two mornings each week	3.10 years Joins nursery school that has special unit	4.10 years Remains in nursery school – joins reception class with support in summer term	5.10 years Joins year 1
A December-born girl	Joins nursery centre soon after second birthday	3.0 years Remains in nursery centre	3.8 years In nursery centre	4.8 years Joins reception class – moves to mixed-age (reception and year 1) class in January	5.8 years Remains in reception/ year 1 class
A February-born boy with learning difficulties	Receives Portage home teaching from age one	2.10 years Joins assessment unit in special school	3.6 years In special school nursery	4.6 years Joins mainstream reception class	5.6 years Joins year 1
A March-born boy	Cared for by childminder from age nine months	2.9 years With childminder plus visits to child-minders' drop-in	3.5 years Remains with child-minder, who is now accredited as education provider, plus two mornings at pre-school	4.5 years Joins reception class plus before- and after-school care with same childminder	5.5 years Joins year 1
A June-born girl		2.6 years At home and attends parent/ toddler group	3.2 years Joins independent school early years class	4.2 years Remains in school early years class	5.2 years Joins year 1
An August-born boy		2.4 years At home	3.0 years Joins playgroup	4.0 years Joins reception class	5.0 years Joins year 1

Tabulka 3 Vstup dětí do předškolního zařízení podle věku - do posledního ročníku předškolního vzdělávání (Reception Class) a do první třídy (Year 1)

Zdroj: Curriculum guidance for the foundation stage [cit. 2018-02-27].

Podle tabulky lze vysledovat, že obecně děti navštěvují poslední rok předškolního věku po dovršení čtyř let, s tím že pokud během tohoto školního roku oslaví své páté narozeniny do konce prosince, mohou od ledna, tedy od nového školního čtvrtletí, navštěvovat také *Year 1*. Do první třídy pak nastupují děti, které již dovršily pět let věku.

Centrální vláda má hlavní odpovědnost za systém vzdělávání a odborné přípravy v Anglii, ale mnoho povinností je decentralizováno a spočívá na místních orgánech (Local authorities, LA), dobrovolných poskytovatelích, včetně církví a řídicích orgánech vzdělávacích institucí. Ústředním ministerstvem odpovědným za vzdělávání jsou Ministerstvo školství (Department for Education, DfE) a Ministerstvo pro podnikání, inovace a dovednosti (Department for Business, Innovation and Skills, BIS).

Povinnosti Ministerstva školství zahrnují plánování a monitorování vzdělávacích služeb ve školách a počátečních letech, zajištění poskytování integrovaných služeb pro děti a sjednocení politiky týkající se dětí a mladých lidí. BIS je odpovědná za vědu a inovace, dovednosti, další vzdělávání a podnikání. Úřad pro standardy ve vzdělávání, služby a dovednosti pro děti (Ofsted) a úřad pro kvalifikaci a zkoušky (Ofqual) jsou vládní neministerské útvary, které spolupracují s DfE a BIS, ale zodpovídají se přímo Parlamentu (Klíčové údaje o vzdělávání a péči v raném dětství v Evropě, 2014).

V roce 2008 byl zaveden vzdělávací program Early Years Foundation Stage (EYFS), v němž se uplatňuje systém péče o kvalitu pro vzdělávání a péči o děti od narození do pěti let, který je závazný pro všechny poskytovatele předškolního vzdělávání, zahrnující mateřské školy a instituce finančně podporované státem, soukromé školky i neziskové organizace (maintained schools, non-maintained schools, independent schools).

Současná situace je taková, že na předškolní výchovu se klade stále větší důraz, zejména na zajištění dostupného bezplatného vzdělávání a také zajištění standardů kvality v tomto vzdělávání pro každé jednotlivé dítě (Ježková a kol., 2009).

Děti ve třídách jsou rozděleny podle věku nebo také fungují věkově smíšené třídy. Je požadován poměr dospělých osob v závislosti na věku dětí. Klíčovým faktorem je také dosažená kvalifikace pracovníků a typ poskytovatele zařízení.

Tato regulace je stanovena v základním vzdělávacím rámci pro EYFS takto:

- jeden dospělý na čtyři dvouleté děti,
- jeden dospělý na osm dětí tříletých a starších (kde kvalifikovaný učitel a jeho ekvivalent přímo nepracuje s dětmi),

- jeden dospělý na 13 dětí tříletých a starších (kde kvalifikovaný učitel a jeho ekvivalent přímo pracuje s dětmi).

Vedle těchto požadavků stanovuje EYFS, že každému dítěti musí být přidělena klíčová osoba (*a key person*). Klíčová osoba zajišťuje, že vzdělávání a péče každého dítěte vyhovuje jeho individuálním potřebám (Klíčové údaje o vzdělávání a péči v raném dětství v Evropě, 2014).

V přípravných třídách jsou požadavky odlišné, počet dětí v jedné třídě je 30 dětí na jednoho kvalifikovaného pedagoga.

3.4 Učitelé předškolního vzdělávání v Anglii

V Anglii je pro učitele předškolního vzdělávání požadováno vysokoškolské studium bakalářského stupně. Vláda zavedla standardy Early Years Professional Status (EYPS), které musí absolventi přípravného vzdělávání učitelů splňovat a toto naplnění prokazovat. (Syslová, 2014).

Podle National career service je kvalifikovaný učitel označován jako *early years teacher* nebo také *nursery teacher* a je specialistou na rozvoj dětí v raném věku. Pro získání pozice kvalifikovaného učitele v mateřské škole (*nursery schools*, *nursery* nebo *reception classes*), musí navíc absolvovat vzdělávací program *Early Years Initial teacher Training* (EYITT), jehož prostřednictvím získá *Early Years Teacher Status* (EYTS) a ten jej opravňuje vyučovat v mateřské škole.

Podmínkou pro absolvování postgraduálního vzdělávacího programu pro učitele preprimárního vzdělávání (EYITT) je **vysokoškolské vzdělání** nejméně bakalářského stupně, zkoušky z anglického jazyka, matematiky a přírodních věd ukončené alespoň stupněm C a výše, další podmínkou je právní bezúhonnost.

Statusu kvalifikovaného učitele (EYTS) můžou dosáhnout ti, kteří jsou:

- čerství absolventi bakalářského studia (*graduate entry*) např. v oboru věd, matematiky apod., a mají omezené nebo žádné zkušenosti s dětmi v předškolních zařízeních
- pracující absolventi vysokoškolského studia (*graduate employment*), kteří již pracují v některém s předškolních zařízení

- držitelé bakalářského titulu přímo ve studijním programu zaměřeného na vzdělávání v raném dětství (undergraduate level), kteří již mohou, ale nemusí pracovat v některém z předškolních zařízení
- držitelé bakalářského titulu, s několikaletou praxí v předškolních zařízeních s dětmi od narození do pěti let věku

Obecně je požadováno alespoň bakalářské vzdělání, obvykle v oboru výchovy a vzdělávání (Bachelor degree in Education – BdE). Absolvent bakalářského studia může pracovat v mateřské škole, ale aby mohl učit, musí si své vzdělání doplnit absolvováním kursu (EYITT). Na základě úspěšného absolvování tohoto kurzu získává status učitele v mateřské škole (EYTS).

National career service dále uvádí, že učitel pro výkon svého povolání potřebuje následující schopnosti a dovednosti:

- Úcta a láska k dětem
- Schopnost dobře pracovat s dětmi, rodiči (pečovateli), kolegy a dalšími profesionály
- Výborné organizační schopnosti
- Kreativní nápady pro navrhování vzdělávacích a herních aktivit
- Schopnost vést třídu dětí a také řešit jejich náročné chování
- Vynikající komunikační dovednosti
- Trpělivost a smysl pro humor

Kvalifikovaní učitelé pracují s dětmi do pěti let věku, podle vzdělávacího rámce pro počáteční vzdělávání Early Years Foundtaion Stage (EYFS). Činnost učitele podle National career service zahrnuje: plánování a přípravování aktivit, úkolů, her a materiálů pro děti, které vedou k rozvoji jejich jazykových a matematických dovedností. Učitel podporuje spolupráci mezi dětmi, jejich vhodné chování a zajišťuje pro ně bezpečné prostředí. Další důležitou povinností pedagoga je sledování pokroku dětí, komunikace s rodiči, včetně informování o vývoji jejich potomků.

Společně s kvalifikovanými učiteli pracují s dětmi také pečovatelé a asistenti/pomocní pracovníci. Pomocní asistenti by měli mít minimálně vyšší sekundární vzdělání. Pracují s dětmi podle předem nachystaného plánu, připravují pomůcky pro výtvarné činnosti a pomáhají dětem pracovat. Mohou mít na starosti také denní režim, jako například organizace přestávek a usměrňování dětí při běžných činnostech (Klíčové údaje o vzdělávání a péči v raném dětství v Evropě z roku, 2014).

Kvalifikovaní pedagogové ve všech veřejně dotovaných mateřských školách (maintained nursery schools) a v předškolních třídách (nursery classes/ reception classes) mají profesní povinnost se dále vzdělávat. Totéž platí pro pomocné asistenty. Navíc v zařízeních školského typu mohou působit odborníci na výuku čtení a matematiky, dále logopedové, školní psycholog či odborníci na speciální vzdělávací potřeby. (Klíčové údaje o vzdělávání a péči v raném dětství v Evropě z roku, 2014).

3.5 Vzdělávací program pro „zakládající období“ Early Years Foundation Stage (EYFS)

Early Years Foundation Stage (EYFS) je kurikulární dokument, vypracovaný Ministerstvem školství (DfE), stanovuje standardy pro učení, vývoj a péči pro děti od narození do pěti let. Dokument je závazný pro všechny školy a poskytovatele vzdělávání a péče v raném věku registrovaných u kontrolního úřadu Ofsted (Úřad pro standardy ve vzdělávání).⁸ A to jak v soukromém sektoru, tak i v sektoru veřejném (registrované childminders, day nurseries, nursery schools, playgroups, reception classes zřízené v primárních školách). Dodržování standardů podléhá pravidelné kontrole inspekčního úřadu Ofsted (Office for Standards in Education), který podává zprávu o provedené inspekci na svých webových stránkách. (Statutory Framework for EYFS, 2016).

Součástí základního vzdělávacího rámce pro EYFS je i příručka praktický průvodce (Practice Guidance for the Early Years Foundation Stage), která obsahuje pokyny, užitečné rady a podrobné informace pro pedagogy jak účelně s rámcovým vzdělávacím programem pracovat.

Cílem EYFS je zajistit, aby všechny děti mladší pět let dostaly příležitost využívat bezpečné a šťastné prostředí, ve kterém si mohou hrát a rozvíjet se. Zároveň tak získají i možnost vytvářet základy pro jejich další úspěšné vzdělávání. (Statutory Framework for EYFS, 2016).

⁸ Jeho právní účinnost je dána nařízeními přijatými podle zákona o péči o děti z roku 2006 (Childcare Act 2006). První kurikulární dokument EYFS pro vzdělávání a péči v raném dětství byl zaveden v září 2008 a od září 2014 platí nově přepracovaný dokument EYFS. (EUROPA)

Hlavní principy EYFS, kterými se musí poskytovatelé a učitelé předškolního vzdělávání řídit:

- **unique child** – každé dítě je jedinečné, neustále se učí, je přizpůsobivé, schopné, sebejisté a sebevědomé,
- **positive relationships** – děti se učí být nezávislé a samostatné na základě pozitivních vztahů
- **enabling environments** – poskytnout prostředí, které odpovídá individuálním dětským potřebám, a kde existují partnerské vztahy mezi pedagogy a rodiči
- **children develop and learn in different ways and at different rates** – děti se vyvíjejí a učí různými způsoby a různým tempem. EYFS zahrnuje vzdělávání a péče všech dětí i dětí se speciálním vzdělávacími potřebami.

Tři specifické požadavky vzdělávacího programu EYFS:

1. požadavky na rozvoj a vzdělávání dětí – tzn., co všechno musí poskytovatel předškolního vzdělávání udělat, aby zajistil vzdělávání a rozvoj dětí svěřených do jeho péče. Patří sem sedm **vzdělávacích oblastí a vzdělávací program**.
2. **Vzdělávací cíle**, které představují soubor znalostí, dovedností a porozumění, kterých by dítě mělo dosáhnout na konci školního roku, ve kterém oslaví páté narozeniny (reception year).
3. Posledním požadavkem je **hodnocení** dětí – tedy kdy a jak musí učitel hodnotit pokrok dítěte, dosaženou úroveň vědomostí a dovedností, a informovat o postupu dítěte rodiče.

Vzdělávací oblasti

Všechny vzdělávací oblasti jsou důležité a vzájemně propojené, a jsou rozděleny do dvou kategorií. **Hlavní tři oblasti** jsou základem pro podněcení dětské zvědavosti a nadšení pro vlastní učení, vytváření vztahů a rozkvet každého dítěte. **Čtyři specifické oblasti** potom dále rozvíjejí první tři vzdělávací oblasti:

Hlavní vzdělávací oblasti:

- **Communication and language** (Komunikace a jazyk) – oblast zaměřená na rozvoj řeči a jazyka. Dětem je umožněno rozvíjet sebejistotu při vyjadřování, učí se naslouchat druhým a komunikovat s ostatními v různých situacích.

- **Physical development** (Tělesný rozvoj) - v této oblasti děti dostávají příležitost pro rozvoj pohybové koordinace, jsou aktivní a učí se spolupracovat, získávají povědomí o důležitosti fyzického pohybu a také si osvojují zdravé stravovací návyky).
- **Personal, social and emotional development** (Osobnostní, sociální a emoční rozvoj) – oblast umožňující rozvoj pozitivního myšlení, děti se učí vytvářet pozitivní vztahy s ostatními a respektovat druhé, také se učí zvládat své emoce a vycházet s ostatními ve skupině, získávají sebedůvěru.

Speciální vzdělávací oblasti:

- **Literacy** (Gramotnost) v této oblasti si děti osvojují jednotlivé hlásky a přiřazují je ke grafémům, získávají základy čtení a psaní. Důraz je kladen na to, aby děti měly přístup k širokému spektru materiálů, jako jsou knihy, básně, a dalším tiskovinám.
- **Mathematics** (Rozvoj matematických předpokladů) - v oblasti matematiky jsou dětem poskytnuty příležitosti k rozvoji jejich počtářských dovedností, jako jsou počítání, jednoduché sčítání a odčítání, popis tvarů, prostoru a jednoduché měření.
- **Understanding the world** (Porozumění okolnímu světu) - děti jsou vedeny k smysluplnému chápání světa a to prostřednictvím objevování a pozorování lidí, míst, techniky a prostředí.
- **Expressive arts and design** (Tvořivost) - děti objevují a hrají si se širokou škálou materiálů, nástrojů. Mají dostatek příležitostí a také jsou podporovány k tomu, aby sdílely vlastní myšlenky, nápady a pocity prostřednictvím různorodých výtvarných, hudebních a pohybových aktivit, ale také prostřednictvím hry na něco, manipulací s technikou a rozvoj fantazie.

Vzdělávací obsah

Vzdělávací obsah/nabídka musí zahrnovat všech sedm oblastí. Velmi malé děti jsou rozvíjeny nejprve v základních třech oblastech, které pak představují základ pro další úspěšné vzdělávání a rozvoj ve speciálních oblastech. Základním vzdělávacím prostředkem je hra. Je důležitá pro rozvoj dítěte, budování jeho sebedůvěry, je součástí učení dítěte při řešení problémů a učení se vztahům k druhým. Aktivity v předškolním vzdělávání jsou mixem řízených aktivit a spontánních dětských her a musí být poskytovány rovnoměrně (Statutory Framework for EYFS, 2016).

Při plánování a nabízení aktivit musí brát pedagog zřetel na to, že každé dítě je jiné, má jiné potřeby, jinou úroveň dovedností a schopností, učí se jinými způsoby. Kvalitního vzdělávání má tyto tři základní charakteristiky:

- **playing and exploring** – děti zkoumají a objevují věci
- **active learning** – děti se soustředí a překonávají překážky, mají rady úspěch
- **creating a thinking critically** – děti jsou tvořivé a rozvíjejí vlastní nápady

Vzdělávací cíle EYFS

Vzdělávací program EYFS obsahuje 17 vzdělávacích cílů, které jsou rozloženy do sedmi vzdělávacích oblastí. Záměrem je, aby děti dosáhly těchto cílů do konce tohoto vzdělávacího období, tj. do ukončení reception class.

Pro každou ze sedmi vzdělávacích oblastí je v dokumentu EYFS uvedeno, co by dítě mělo umět na konci předškolního období (než nastoupí do povinného školního vzdělávání):

- Cíle v oblasti „Komunikace a jazyk“ jsou rozděleny na dovednosti umět naslouchat a udržet pozornost, prokázat porozumění příběhu, ale i porozumění různým situacím, rozvoj řeči – dítě prokazuje své vyjadřovací schopnosti, užívá minulý, přítomný i budoucí čas, umí převyprávět příběh a vysvětlit svůj nápad.
- Cíle v oblasti „Tělesný rozvoj“ – dítě prokazuje koordinované pohyby, umí se pohybovat různými způsoby, zachází správně s psacími a kreslicími potřebami. Dítě si uvědomuje důležitost fyzické aktivity pro svoje zdraví, rozpozná, co napomáhá k udržení zdraví a bezpečí. Zvládá základy hygieny a je samostatné při oblékání.
- Cíle v oblasti „Osobnostní, sociální a emoční rozvoj“ - dítě je sebejisté, dokáže si říct, co se mu líbí, bez ostychu mluví ve skupině, dokáže si vybrat pomůcky pro vlastní aktivitu, umí si říct o pomoc. Dítě umí mluvit o svých pocitech a o pocitech ostatních, o vlastním chování i chování druhých, ví, že některé chování je neakceptovatelné. Dodržuje pravidla, přizpůsobuje chování různým situacím. Vytváří vztahy s ostatními, hraje si a spolupracuje s nimi. Umí projevit soucit.
- Cíle v oblasti „Gramotnosti“ – děti přečtou a porozumí jednoduchým větám, dekodují hlásky ve slovech, hlasitě a správně je přečtou. Prokazují porozumění textu, který přečetly. Jednotlivé hlásky umí přepsat do písmenových znaků a napsat slovo, napíší jednoduchou větu a přečtou ji. Umí hláskovat některá slova.

- Cíle v matematické oblasti – Děti dokážou napočítat do 20, seřadit číselnou řadu, vyslovit, které číslo je o jednu větší nebo menší. Řeší úlohy na zdvojení, půlení, rozdělování. Používá pojmosloví velikosti, váhy, umístění, vzdálenosti.
- Cíle v oblasti „Porozumění okolnímu světu“ – dítě mluví o minulých i současných zážitcích, vnímá shody i odlišnosti mezi ostatními v rodině, společnosti. Pozorují zvířata, rostliny a vysvětlují, proč se věci dějí, pozorují změny.
- Cíle v oblasti „Tvoření“ – děti umí zpívat, projevovat se hudebně i tanečně, umí používat různé výtvarné potřeby, materiály a techniky, mají představivost a dokáží ji prokázat ve výtvarných činnostech, hudbě, při tanci při námětové hře a příbězích.

V anglickém vzdělávacím systému je kladen důraz na hodnocení dětí a žáků. S tím souvisí dlouhodobé úsilí o vytvoření národních standardů, tedy o vymezení klíčových dovedností, jichž mají děti na konci zakládajícího období dosahovat. Podle autorky je příznačným rysem anglického vzdělávacího systému to, že žáci jsou častěji a v ranějším věku testováni než v jiných zemích (Syslová, 2014).

Podle průvodce vzdělávacího programu pro zakládající období (Practice Guidance for EYFS) je sledování pokroku každého dítěte nezbytné, a slouží k zjištění dosažené úrovně, případně ke zjištění obtíží, v daných vzdělávacích oblastech. Kurikulum pro předškolní vzdělávání by mělo podporovat další vzdělávání v následující vzdělávací etapě.

Podle EYFS musí také učitelé provést konečné hodnocení dítěte (tzv. EYFS Profile), které končí předškolní vzdělávání a nastupuje do další vzdělávací etapy. Učitel zaznamenává dosaženou úroveň každého dítěte v jednotlivých oblastech – „dosáhl“, „překročil“ očekávanou úroveň nebo „zatím nedosáhl“ očekávanou úroveň. Zároveň hodnocení slovním vyjádřením informuje o schopnostech a dovednostech dítěte. Toto hodnocení je předáno učitelům v první třídě, a také rodiče dítěte jsou seznámeni s výsledky (Statutory Framework for EYFS, 2016).

EYFS popisuje nároky na ochranu, bezpečnost a celkovou pohodu prostředí. Popisuje kvalifikační požadavky a dovednosti učitelů a dalších osob, které pracují s dětmi ve vzdělávacím zařízení. Upravuje poměr učitelů a dětí, aby byla zajištěna bezpečnost všech dětí.

4 Shody a rozdíly předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii

4.1 Historické kořeny předškolního vzdělávání

Myšlenky organizovat péči a vzdělávání dětí předškolního věku se objevily v souvislosti s průmyslovou revolucí. Od konce 18. století v Anglii a o něco později v Českých zemích došlo k rozvoji průmyslu, k zakládání továren, kde byli zaměstnáni nejen muži, ale i ženy a děti. Malé děti pracovaly v nelidských podmínkách a vykonávaly nebezpečné činnosti. Rodiny navíc žily v bídných podmínkách, které jim neumožňovaly péči o malé děti. Tyto okolnosti vedly k zakládání prvních předškolních institucí, které měly nedostatečnou hmotnou i emocionální péči z části nahradit. Také rozvoj lékařské vědy, z níž se vydělil obor pediatrie, pozvedl zájem o vývoj a péči o dítě. To byly důvody, které vedly k rozvoji školních zařízení pro děti předškolního věku, s cílem pečovat o děti a také děti vzdělávat v obou sledovaných zemích.

Bezúspěšnou situaci v anglických zemích řešil Skot Robert Owen, který v roce 1816 ve své továrně založil Ústav pro nápravu charakteru (Institut for the Formation of Charakter). V Českých zemích byla zase založena první česká opatrovna, známá jako „školka na Hrádku“ roku 1832. Obě instituce měly jak funkci pečující, tak i výchovnou a vzdělávací. Malé děti trávily čas hraním, ale také cvičením základů čtení, psaní a počítání, věnovaly se tělesným cvičením a hodně času trávily venku. Kromě těchto institucí vznikaly v Anglii i v Čechách zároveň zařízení pro malé děti, které měly pouze jen funkci pečovatelskou.

V obou zemích byly také později založeny první mateřské školy. V Čechách roku 1872 vznikla první veřejná mateřská škola v Praze u sv. Jakuba, určená pro děti od čtyř do šesti let. Podle ministerského ustanovení byly definovány tři veřejné instituce: jesle pro děti do tří let, opatrovny, které měly pečovatelskou funkci a mateřské školy, které měly připravovat děti na školu. Tak byla rozlišena zařízení pro děti do tří let a pro děti od tří let. Jesle měly pečovatelskou funkci, kdežto mateřské školy byly zaměřeny na vzdělávání a výchovu. Obdobně tomu bylo v Anglii. První mateřská škola zde byla založena v roce 1873 v Salfordu a byla financována z veřejných zdrojů. Poskytovala dětem péči a vzdělávání. Během první světové války v Anglii vzniklo mnoho dětských center, které o děti pečovaly, a k tomu orgány veřejného zdraví dostaly pravomoc zaopatřovat předškolní péči. Došlo tedy podobně jako v českých zemích k rozdělení předškolních institucí se zaměřením na péči a se zaměřením na vzdělávání.

Velké změny v obou zemích v rámci rozvoje mateřských škol a vzdělávání malých dětí přinesla druhá světová válka. Shodně z důvodů politických. Zatímco anglická vláda začala zavírat předškolní zařízení, protože ženy měly plnit zejména funkci domácích hospodyněk. V České republice bylo předškolní vzdělávání přizpůsobeno tlaku totalitního režimu, kdy sice došlo k značnému rozšíření institucí rané péče a předškolního vzdělávání, ale na straně druhé bylo veškeré vzdělávání ideologicky zaměřeno.

V Anglii má dobrovolnický sektor a soukromý sektor v péči o malé děti silnou tradici. Hrací skupiny, najímání chůvy či au-pair, nebo docházka do tzv. před přípravné školy v soukromých školách průběžně vznikaly vedle mateřských škol státních, většinou zřízených jako součást základních škol. V České republice s nástupem socialistického režimu se musely soukromé a církevní školy proměnit na školy státní. Teprve až po pádu komunistického režimu (1989) se znovu otevíraly cesty k alternativnímu školství, vedle státních školek se rozvíjí i soukromé mateřské školy, Montessori, Waldorfské či lesní školy, ale také školky církevní.

4.2 Předškolní vzdělávání v současnosti

Děti v České republice i v Anglii mohou navštěvovat mateřské školy. Předškolní systém je důležitý v obou zemích a v obou zemích funguje tzv. separátní systém, tj. oddělená péče pro děti do tří let věku a předškolní vzdělávání pro děti od tří let po vstup do povinného primárního vzdělávání. Nástup do předškolního vzdělávání je v Anglii i v České republice stejný, tj. ve třech letech věku dítěte. V obou zemích se však prosazuje trend začleňovat do předškolního vzdělávání děti již od 2 let.

V Anglii je snaha umožnit rovný a spravedlivý přístup pro všechny, a z toho důvodu mají dvouleté děti ze sociálně znevýhodněného prostředí pobyt v předškolních zařízeních hrazený vládou. V České republice je předškolní vzdělávání určeno pro děti od tří let, nejdříve však d dvou let. V roce 2020 budou muset mateřské školy vytvořit místa i pro všechny dvouleté děti, jejichž rodiče o to budou mít zájem. Jak v České republice, tak v Anglii si mohou rodiče vybírat ze široké nabídky mateřských škol ve státním i soukromém sektoru. Na rozdíl od České republiky má soukromý sektor v Anglii dlouholetou tradici. Všechna předškolní zařízení v Anglii musí být zaregistrována u kontrolního úřadu Ofsted (Úřad pro standardy vzdělávání), pokud poskytují vzdělávání alespoň 2 hodiny denně. Český soukromý sektor se od 90. let buduje znovu a taktéž je k dispozici široká nabídka předškolních zařízení.

V obou zemích vláda poskytuje finanční prostředky pro předškolní vzdělávání. V České republice rodiče hradí jen částečné školné a stravu. V Anglii mají děti od tří do čtyř let nárok na vzdělávání v mateřských školách zdarma, alespoň na část dne. Zbývající hodiny si musí rodič zaplatit. V České republice mají čtyřleté děti nárok na přednostní přijetí do předškolního vzdělávání ve spádové mateřské škole.

Některé základní školy v Anglii otevírají reception classes, jež jsou určeny pro děti od čtyř do pěti let. Učí se zde základy čtení, psaní, počítání apod. Na rozdíl od České republiky, není v Anglii účast na předškolním vzdělávání povinná. V České republice je teprve od září 2017 zaveden povinný poslední rok předškolního vzdělávání. Tento rok je zdarma a je zamýšlen jako přípravný ročník před vstupem do základního vzdělávání. Nicméně ve srovnání s reception class v Anglii, kde si děti již osvojují základy čtení a psaní, tj. učí se hlásky jednotlivých písmen, a také spojování hlásek ve slova, jsou čtení a psaní v České republice úkolem až prvního ročníku základní školy.

Rozdíl najdeme také ve věku, kdy děti nastupují do povinného školního vzdělávání. Předškolní vzdělávání v Anglii je určeno pro děti od narození do pěti let. Anglické děti tedy nastupují do primárního vzdělávání už v pěti letech. Zatímco v České republice děti nastupují do povinného školního vzdělávání o rok později, tedy v šesti letech. Věk je v obou zemích dominantním kritériem pro zahájení povinné školní docházky, ovšem v České republice je také podmíněn dosažením školní zralosti a také rozhodnutím rodičům, kteří mohou zažádat o odklad. Odklad školní docházky v Anglii možný není.

V obou zemích fungují přípravné třídy, zřízené při základních školách. V České republice byly přípravné třídy původně zřízené pro děti, které nebyly dostatečně zralé pro vstup do školního vzdělávání nebo byly ve svém vývoji znevýhodněny svým rodinným zázemím. Nově však platí, že v přípravné třídě se mohou vzdělávat děti, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj a kterým byl současně povolen odklad povinné školní docházky. Zatímco v Anglii přípravné třídy plynule navazují na předchozí fázi a představují tak poslední vzdělávací rok v předškolním vzdělávání. Děti si zde osvojují jednotlivé hlásky, přiřazují je ke grafémům, získávají základy čtení a psaní. Zároveň je dětem poskytnuta příležitost k rozvoji počtářských dovedností. Obsah vzdělávání v přípravných třídách vychází z rámcových vzdělávacích programů jednotlivých zemí.

4.3 Vzdělávací programy pro předškolní vzdělávání

Obě země zavedly vzdělávací programy pro vzdělávání dětí v raném věku. Jde o poměrně nové kurikulární dokumenty, které vznikly na jiném historickém a kulturním podkladě dané země. Mají ale shodný cíl, a tím je vymezit požadavky, podmínky a principy předškolního vzdělávání a umožnit tak kvalitní vzdělávání a rozvoj nejmladších dětí. V České republice musí všechny mateřské školy registrované v rejstříku škol od 1. září 2007 dodržovat stanovy uvedené v dokumentu RVP PV. V Anglii mají všechna předškolní zařízení registrovaná u Ofsted (Office for Standards in Education) povinnost řídit se vzdělávacím rámcovým dokumentem EYFS od roku 2008.

Český rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) a vzdělávací program pro Early Years Foundation Stage (EYFS) v anglickém preprimárním vzdělávání jsou veřejné a volně dostupné dokumenty. Tyto dokumenty představují vzdělávací rámec pro předškolní výchovu a jsou závazné pro všechna registrovaná předškolní zařízení u obou sledovaných zemí. Oba dokumenty obsahují principy pro vzdělávání dětí předškolního věku a shodují se zejména v tom, že každé dítě je jedinečné a je důležité umožnit mu rozvoj na základě jeho individuálních možností a potřeb. Je patrné, že obě země si kladou za cíl stimulovat kognitivní, sociální a kulturní vývoj dítěte.

Cíle vzdělávacích programů obou zemí mají odlišnou strukturu. Český systém cílů je rozdělen do čtyř kategorií, které jsou vzájemně propojeny. Oproti tomu EYFS stanovuje cíle předškolního vzdělávání jednotlivě pro každou ze sedmi vzdělávacích oblastí, ve kterých je stanoveno celkem sedmnáct dalších dílčích cílů.

RVP PV formuluje nejprve rámcové cíle - záměry, tedy orientaci předškolního vzdělávání. Na tyto obecné záměry navazují klíčové kompetence - výstupy. Rámcové cíle a klíčové kompetence mají obecnou úroveň a jsou budovány prostřednictvím formulovaných dílčích cílů - záměrů pro každou z pěti vzdělávacích oblastí. Dílčí cíle-záměry se pak promítají do dílčích výstupů, což jsou poznatky, dovednosti, hodnoty a postoje v každé oblasti, a to na úrovni oblastní.

Oba vzdělávací dokumenty vycházejí z toho, že děti se vyvíjí podle individuálních předpokladů, a tak se jim bude dařit naplňovat cíle různě rychle a v různém rozsahu. EYFS ještě navíc počítá i s dětmi, jejichž mateřským jazykem není angličtina, což také ovlivní jejich vzdělávání.

Rozdíl mezi oběma dokumenty je v tom, že RVP PV si stanovuje jak celkové cíle, tak i cíle dílčí, jež se snaží při cestě za hlavním cílem dosáhnout. Anglický dokument cíle chápe jako očekávání, která se dětem podaří naplnit až na konci předškolního vzdělávání.

Obsah předškolního vzdělávání je hlavním prostředkem vzdělávání. Jak český, tak anglický kurikulární dokument rozděluje obsah do jednotlivých vzdělávacích oblastí. RVP PV rozlišuje pět vzdělávacích oblastí, přičemž jedna z nich se dále dělí na tři podoblasti a EYFS je uspořádán do sedmi vzdělávacích oblastí.

Každá vzdělávací oblast RVP PV obsahuje čtyři části: dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje), vzdělávací nabídka (co pedagog dítěti nabízí), očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže) a rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga).

Vzdělávací obsah je v EYFS uspořádán do sedmi vzdělávacích oblastí. Ty jsou ještě rozděleny na další tři hlavní oblasti a čtyři specifické vzdělávací oblasti. První tři jsou zaměřeny na podnícení dětské zvědavosti, nadšení pro vlastní učení a rozvoj: 1. Komunikace a jazyk, 2. Tělesný rozvoj, 3. Osobnostní, sociální a emoční rozvoj. Další čtyři oblasti jsou zaměřeny na rozvoj dovedností: 4. Gramotnost (osvojování si jazykových dovedností), 5. Rozvoj matematických předpokladů, 6. Porozumění okolnímu světu – oblast na zaměřená na vlastní poznávání a objevování okolního světa, 7. Tvořivost – jde o vzdělávací oblast, ve které jsou podporovány dětské myšlenky a nápady pomocí tvořivých aktivit. Jednotlivé oblasti mají stejnou důležitost, jsou vzájemně propojené a v praxi je nelze osvojovat samostatně.

Cíle a obsah jsou v obou dokumentech vzájemně propojené a doplňují se. Jsou uspořádány tak, aby podle nich mohl pedagog postupovat při plánování aktivit a úkolů v každodenní praxi.

4.4 Učitelé

V naší zemi existuje několik možností pro získání kvalifikace učitele preprimárního vzdělávání. Tradičně lze získat kvalifikaci úspěšným absolvováním střední pedagogické školy nebo získáním odborné kvalifikace vysokoškolským studiem v oblasti pedagogických věd zaměřených na přípravu učitelů mateřské školy, vychovatelství nebo speciální pedagogiku. Možnou alternativou je též ukončení vyššího odborného vzdělání v oboru zaměřeném na přípravu učitelů pro MŠ. Touto poměrně širokou škálou možností získávání odborné kvalifikace učitele pro MŠ se od Anglie značně lišíme. V Anglii je totiž požadováno

vysokoškolské vzdělání bakalářské úrovně, obvykle v oboru výchovy a vzdělání. Aby mohl získat absolvent postavení kvalifikovaného učitele pro předškolní výchovu, musí absolvovat postgraduální vzdělávací program pro učitele, kterým získá Early Years Teacher Status (kvalifikovaný učitel pro preprimární vzdělávání).

Každý kvalifikovaný učitel musí v obou zemích splnit určitá kritéria. V České republice může být učitel mateřské školy ten, kdo je způsobilý právním úkonům, má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, je bezúhonný, zdravotně způsobilý a má znalost českého jazyka. V Anglii musí mít učitel vysokoškolské vzdělání, dále zkoušky z anglického jazyka, matematiky a přírodních věd ukončené minimálně stupněm C a vyšším, absolvovat výše zmíněný vzdělávací program pro učitele preprimárního vzdělávání a neakademickou podmínkou je právní bezúhonnost.

V obou zemích také panuje shoda ohledně dalšího vzdělávání učitelů. V ČR je povinností učitelů se dále vzdělávat, a vedení školy jim pro tyto účely musí vytvářet podmínky. Také anglická vláda podporuje další možnosti profesního rozvoje učitelů. Poskytuje finanční prostředky místním úřadům na získávání, zvyšování a udržení počtu absolventů a na zabezpečení dalšího vzdělávání zaměstnanců.

V Anglii s kvalifikovanými učiteli pracuje ve třídě pomocný asistent. Nejde o asistenta k dětem se speciálními potřebami jako je tomu v našich zemích. Role asistenta zde zahrnuje podporu dětí během výuky či pomoci při zvládnutí úkolů během vyučování. Asistent pracuje jak s individuálním žákem, tak s menší skupinou dětí, a to pod vedením učitele.

Závěr

Historie ukazuje, že vzdělávání malých dětí vznikalo až v 19. století. Nárůst zájmu o výchovu malých dětí se rozvinul v souvislosti s rozvojem dětské psychologie teprve ve 20. století, kdy byl odhalen význam emočního a kognitivního vývoje v prvních letech života.

V současnosti je vzdělávání v raném dětství základním kamenem vzdělávacích systémů v Anglii i v České republice. Do předškolního vzdělávání jsou integrovány děti se speciálními vzdělávacími potřebami a je zpřístupněno dětem z nejméně znevýhodněného prostředí. Vzdělávání nejmenších dětí spočívá zejména v citlivosti naplňování potřeb dítěte a podpoře jeho individuálního rozvoje.

Předškolní vzdělávání vytváří základ pro veškeré následující učení. Položí-li se dobré základy vzdělávání již v raném dětství, následující vzdělávání pak bude s vysokou pravděpodobností účinnější. Syslová uvádí, že podle odborných průzkumů existují důkazy, že kvalitní předškolní vzdělávání a péče snižují riziko předčasného ukončení školní docházky a zvyšují vyrovnanost výsledků vzdělávání. Dále se kvalita předškolního vzdělávání podílí i na snížení nákladů, které společnost vydává v souvislosti s promarněním talentů, a omezuje výdaje na sociální, zdravotní i soudní systém.

Předškolní vzdělávání v obou sledovaných zemích je zajišťováno institucemi, které jsou registrovány u příslušných úřadů a mají povinnost vzdělávat a vychovávat svěřené děti podle rámcových vzdělávacích programů. Jak se ukázalo, vzdělávací dokumenty obou zemí jsou si, co se vymezení principů, pravidel a cílů výchovy týče, velmi podobné. Je také patrný vzdělávací cíl - stimulovat kognitivní, sociální a kulturní vývoj s ohledem na individuální dětské potřeby a zájmy.

Cílem práce bylo zmapovat předškolní vzdělávání v České republice a Anglii. Sledovat možné shody a rozdíly, které pomohou vytvořit poznatky, na jejichž základě se dají formulovat doporučení pro pozitivní rozvíjení našeho vzdělávacího systému. Práce sledovala jen vybrané oblasti předškolního vzdělávání u obou zemí, tudíž nechává prostor k možné teoretické analýze dalších oblastí. Lze konstatovat, že záměrem obou zemí je poskytovat kvalitní předškolní vzdělávání. Tato vzdělávací fáze je financována centrálními orgány a také se počítá s určitou formou příspěvků ze strany rodičů. Obě země se taktéž snaží zvyšovat atraktivnost učitelského povolání a umožňovat další rozvoj učitelů preprimárního vzdělávání.

Celkově je problematika předškolního vzdělávání řešena na mezinárodní úrovni, vývoj školství je tedy sledován a porovnáván. Každá země však nese vlastní zodpovědnost za organizaci, obsah a kvalitu předškolního vzdělávání a měla by hledat vlastní východiska jak v historii, tak v kulturně-spoločenském dění. Je vhodné sledovat trendy, a nechat se inspirovat i jinými zeměmi, avšak zároveň je důležité pečlivě uvážit, zda věci, které fungují v jiné zemi, mohou fungovat i u nás a za jakých podmínek.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

JEŽKOVÁ, Věra, Dominik DVOŘÁK a Christopher CHAPMAN. *Školní vzdělávání ve Velké Británii*. V Praze: Karolinum, 2010, 228 s., ISBN 9788024617848.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2016, 220 s. ISBN 978-80-247-5107-8.

PALONCYOVÁ, Jana a kolektiv. *Nové formy denní péče o děti v České republice*. Praha: VÚPSV, 2014, 256 s., ISBN 978-80-7416-203-9.

PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika: mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015, 333 s., ISBN 978-80-262-0870-9.

PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě: Základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Praha: Portál, 1999, 319 s., ISBN 80-717-8290-4.

PRŮCHA, Jan a kol. *Předškolní dítě a svět vzdělávání: Přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 256 s. ISBN 978-80-7552-323-5.

RÝDL, Karel a Eva ŠMELOVÁ. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869 – 2011)*. Dotisk 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 222 s. ISBN 978-80-244-3033-1.

SMOLÍKOVÁ, K. et al. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2004, 48 s. ISBN 80-87000-00-5.

SYSLOVÁ, Zora, BORKOVICOVÁ, Irena a Jan PRŮCHA. *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: Komparace české a zahraniční studie*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014, 213 stran. ISBN 978-80-7478-354-8.

Vzdělávání a péče v raném dětství v Evropě: překonávání sociálních a kulturních nerovností. [Praha]: Ústav pro informace ve vzdělávání, [2010], ©2010. 188 stran. ISBN 978-92-9201-025-6.

Legislativní zdroje

ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Parlament České republiky, 2004, ročník 2004, 190/2004, číslo 561. Dostupné také z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>.

ČESKO. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Parlament České republiky, 2004, ročník 2004, 190/2004, číslo 563. Dostupné také z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>.

Internetové zdroje

BERTRAM, Tony and Christine PASCAL. The OECD Thematic Review of Early Childhood Education and Care: Background Report for the United Kingdom. 101 s. Dostupné také z: <http://www.oecd.org/education/school/2479205.pdf> [cit. 2018-02-11].

Curriculum guidance for the foundation stage [online] Dostupné z: <https://www.foundationyears.org.uk/2012/10/curriculum-guidance-for-the-foundation-stage-principles-for-early-years-education/> [cit. 2018-02-25].

CZ – ISCED 2011. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/23169548/cz-isced+2011.pdf/fa446ca2-e212-4dd8-a61e-a80a3152f7cb?version=1.0> [cit. 2017-10-11].

Česká republika: Politická, sociální a ekonomická východiska a trendy. [online] Dostupné z: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Česká-republika:Vzdělávání_a_péče_v_raném_dětství [cit. 2017-12-04].

Early Childhood Education and Care. Dostupné z: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/United-Kingdom-England:Early_Childhood_Education_and_Care [cit. 2017-11-21].

Early years foundation stage. [online] Dostupné z: <https://www.gov.uk/early-years-foundation-stage> [cit. 2017-09-18].

Evropská komise/EACEA/Eurydice/Eurostat, 2014. Klíčové údaje o vzdělávání a péči v raném dětství 2014. Zpráva Eurydice a Eurostatu. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://www.naerasmusplus.cz/cz/reformy-a-systemy-vzdelavani-eurydice/studie-o-vzdelavani-a-peci-v-ranem-detstvi-v-cestine/> [cit. 2017-10-11].

Klíčové údaje o vzdělávání a péči v raném dětství v Evropě z roku 2014. Zpráva Eurydice a Eurostatu. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/4bda53c1-7352-11e5-86db-01aa75ed71a1/language-cs> [cit. 2017-11-11].

MŠMT. *Vývojová ročenka školství v České republice 2005/06–2015/16* [online]. 14. červen 2016 [cit. 2017-08-15]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyvojova-rocenka-skolstvi-2005-06-2015-16>

Organisation of Programmes for Children over 2-3 years. [online] Dostupné z: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/United-Kingdom-England:Organisation_of_Programmes_for_Children_over_2-3_years [cit. 2017-08-15].

Organizace péče o děti starší 2-3 let. [online] Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php> [cit. 2017-08-24].

Practice Guidance for the Early Years Foundation Stage Dostupné z https://www.foundationyears.org.uk/wpcontent/uploads/2011/10/EYFS_Practice_Guide1.pdf [cit. 2018-03-24].

Přípravné třídy základních škol od školního roku 2017/2018. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/pripravne-tridy-zakladnich-skol-od-skolniho-roku-2017-2018?highlightWords=p%C5%98%C3%8DPRAVN%C3%89+T%C5%98%C3%8DDY+Z%C3%81KLADN%C3%8DCH+%C5%A0KOL+%C5%A0KOLN%C3%8DHO+ROKU+2017%2F2018>National career service. [online] Dostupné z: <https://nationalcareersservice.direct.gov.uk/job-profiles/early-years-teacher>.

Přípravné vzdělávání učitelů pro předškolní a školní vzdělávání. [online] Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php> [cit. 2017-10-16].

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. *Ministrstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2018, 1. 1. 2018 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304>.

Starting Strong 2017. Key OECD Indicators on early childhood education and care. Dostupné z: https://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oced/education/starting-strong-2017_9789264276116-en#.WreYiz-WQ2w#page1 [cit. 2017-08-15].

Statutory framework for the early years foundation stage. Setting the standards for learning, development and care for children from birth to five [https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/596629/EYFS_STATUTORY_FR](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/596629/EYFS_STATUTORY_FRAMEWORK_2017.pdf) AMEWORK_2017.pdf [cit. 2018-03-26].

Struktura systému vzdělávání a odborné přípravy v České republice 2009/2010. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/system-vzdelavani-v-cr> [cit. 2017-09-14].

Všeobecné info o České republice. [online] Dostupné z: <http://www.czregion.cz/vseobecne-info> [cit. 2017-09-21].

Vzdělávání a péče v raném dětství. Dostupné z: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Česká_republika:Vzdělávání_a_péče_v_raném_dětství [cit. 2017-10-05].

Změny v předškolním vzdělávání- povinný předškolní rok i vzdělávání dvouletých. [online] Dostupné z: <https://cosiv.cz/cs/2016/08/11/zmeny-v-predskolnim-vzdelavani-povinny-rok-predskolniho-vzdelavani-i-vzdelavani-dvouletych-deti/> [cit. 2017-09-27].

Seznam zkratek

BdE	Bachelor degree in Education
BIS	Department for Business, Inovation and Skilss
ČR	Česká republika
DfE	Department for Education
ECEC	Early Childhood Education and Care
EYFS	Early Years Foundation Stage
EYITT	Early Years Initial teacher training
EYPS	Early Years Professional Status
EYTS	Early Years Teacher Status
ISCED	International Standard Classification of Education (Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání)
KS	Key Stage
LA	Local Authorithies
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci
Ofsted	Office for Standards in Education
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZS	Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy
ŠVP	Školní vzdělávací program
TVP	Třídní vzdělávací program
Y1	Year 1

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Mgr. Ladislava Špalková
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Shody a rozdíly předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii
Název v angličtině:	Similarities and differences between pre-school education in the Czech republic and England.
Anotace práce:	<p>Předkládaná práce se zabývá problematikou předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii. Cílem práce je zmapování předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii, a to ve čtyřech následujících oblastech – historický pohled na vznik předškolní výchovy a vzdělávání v obou zemích, současný stav předškolního vzdělávání, kvalifikace učitelů a učitelek pro mateřské školy, a kurikulární dokument (vzdělávací program určený pro děti v předškolním věku). Jde o práci teoretickou, rozdělenou na dvě hlavní části. První část popisuje a vysvětluje vybrané oblasti předškolního vzdělávání, a to nejprve v České republice, poté v Anglii. Druhá část analyzuje shody a rozdíly výše uvedených oblastí v předškolním vzdělávání vybraných zemí. Ve své práci vycházím převážně z odborných publikací, legislativních pramenů, či internetových zdrojů.</p>
Klíčová slova:	Česká republika, Anglie, historie předškolního vzdělávání, předškolní vzdělávání, vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, kvalifikace učitelů.

Anotace v angličtině:	This thesis deals with pre-school education in the Czech Republic and England. The aim of the thesis is to map pre-school education in the Czech Republic and England in the following four areas: historical view of pre-school education in both countries, current status of pre-school education, qualification of teachers for nursery schools, and curriculum program for pre-school children. It is a theoretical work, divided into two main parts. The first part describes and explains selected areas of pre-school education, first in the Czech Republic, then in England. The second part analyzes the consistencies and differences of the above areas in pre-school education of selected countries. In my work I mainly draw from professional publications, legislative sources or internet sources.
Klíčová slova v angličtině:	Czech republic, England, history of pre-school education, early childhood education, early childhood education curriculum, education of preschool teachers.
Přílohy vázané v práci:	-
Rozsah práce:	38
Jazyk práce:	český